

**RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMINDAKİ TEMEL TASARIM  
DERSLERİNİN, GRAFİK TASARIM ANASANAT ATÖLYE DERSLERİNE  
ETKİSİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

**Melek ERDOĞMUŞ YERLİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-İş Öğretmenliği) Anabilim Dalı**

**Danışman: Yrd. Doç. Şemsettin EDEER**

**Eskişehir**

**Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Ağustos 2007**



## JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Melek ERDOĞMUŞ YERLİ'nin "Resim İş Öğretmenliği Programındaki Temel Tasarım Derslerinin, Grafik Tasarım Anasanat Atölye Derslerine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri" başlıklı tezi 03/08/2007 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Şemsettin EDEER	
Üye	Prof Dr.Esmahan AĞAOĞLU	
Üye	: Yard.Doç.Dinçer ÖZEN	

Prof.Dr.İlknur KEÇİK  
Anadolu Üniversitesi  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

## YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

### RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMINDAKİ TEMEL TASARIM DERSLERİNİN, GRAFİK TASARIM ANASANAT ATÖLYE DERSLERİNE ETKİSİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Melek ERDOĞMUŞ YERLİ

Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-İş Öğretmenliği) Anabilim Dalı  
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2007

Danışman: Yrd. Doç. Şemsettin EDEER

Sanat eğitimi, uygarlık tarihinin her döneminde değişik yaklaşımlarla ve aşamalarla eğitim sürecindeki yerini almıştır ve halen de almaktadır. Değişimin her alanda hızla hissedildiği günümüzde, sanat eğitimi beraberinde yenileşme çabalarını getirmektedir. Bu çabaların; dünyadaki gelişimin ve değişimin sanat eğitimcisi ve öğrencisi tarafından yakından takip edilmesiyle sonuç verdiği görülmektedir. Bunun gerçekleşmesinde, Türkiye’de sanat eğitimcisi yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Bu kurumlardan mezun olan öğrenciler, iş alanı olarak branşlarında öğretmen olma imkanı elde ederler. Ayrıca Resim-iş Öğretmenliği Anabilim Dalı’ndaki öğrenciler lisans öğrenimleri dışında; 2. sınıf 3. yarıyıldan itibaren mezun olana kadar, seçtikleri ana sanat derslerinin doğrultusunda uzmanlaşarak farklı alanlarda da çalışabilirler. Bu uzmanlık alanlarından birini de Grafik Tasarım Anasanat ATL oluşturmaktadır. Bu Anasanat ATL derslerinin, 1. sınıfta temel ders niteliği taşıyan Temel Tasarım dersleri ile anlamlı bir ilgisi bulunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Resim-iş Öğretmenliği programında yer alan Temel Tasarım derslerinin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat ATL (atölye) derslerine etkilerini belirlemektir.

Araştırmanın örneklemini; Türkiye’deki Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği programından seçilen 3 farklı üniversite oluşturmaktadır. Araştırma, Eskişehir- Anadolu

Üniversitesi, İstanbul- Marmara Üniversitesi, İzmir- Dokuz Eylül Üniversitesi olmak üzere Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler, her bir üniversiteden 20 olmak üzere toplam 60 olarak belirlenmiştir. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri, üç ayrı bölümden oluşan anketle toplanmıştır. Toplam 33 maddeden oluşan anketle; Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinin; Temel Tasarımın programdaki yeri, Grafik Tasarımla ilişkisi, dersin öğretim süreçleri ve öğretim elemanları hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzdeler tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlarla, Temel Tasarım derslerinde öğrencilerin çalışma ve performanslarının, Grafik Tasarım Anasanat dalındaki eğitimlerine etkileri belirlenmiştir. Grafik Tasarım alanında öğrencilerin yetkinliklerini temelden kazanabilmeleri için; Temel Tasarım Eğitimine gereken önemin verilmesinin ve bu dersin programda daha iyi işleyebilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur. Ayrıca, hem öğretim elemanları hem de öğrenciler açısından Temel Tasarım derslerinde teori ve pratikte birtakım güçlüklerin olduğu ve bunların aşılmasında gereken çözümlerin geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.

**ABSTRACT****STUDENTS' IDEAS ABOUT EFFECTS OF BASIC ART WORKSHOP IN  
GRAPHIC DESIGN LESSONS OF THE HIGHER CLASSES IN ART TEACHING  
PROGRAMME****Melek ERDOĞMUŞ YERLİ**

Anadolu University

Institute of Educational Sciences

Department of Education of Art Sciences (Teaching Of Art)

August, 2007

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Şemsettin EDEER

Art teaching has still had a place in every period of history of civilization in various approaches and stages in the process of education as it was before. Today changing process is felt in every area; Art teaching is bringing efforts of innovation together. It has seen that results being closely followed by Art teacher of development and alternation all over the world. To become true it sticks important mission over higher education institution which educates art teacher. In the field of business, students who graduated from these institutions get access to teaching in their branches. Furthermore, students in except for getting a degree in the field of discipline of art profession of teaching; in the second grade and from third term till graduation according to major art lessons by specializing they are able to get a job in various sectors. One of these areas of specializations is also constituted by major art ATL. There is a significant concern with basic lessons of the first grade which attributes to Basic Design.

Goal of this research is to determine effects of the Basic Design lesson which takes place in the program of Art teaching in the higher grades.

Samples of the thesis were chosen from the Art teaching program of Pedagogical faculty at three different universities in Turkey. Research was conducted from the students who study in Graphic Design Major Art department including Dokuz Eylül

University in İzmir, Anadolu University in Eskişehir, Marmara University in İstanbul. It was estimated sixty students, in total, who participated in the research, twenty students in each university. Estimated Data on this research in the screening procedure was gathered in a survey which was formed in three different parts. The survey is totally made of thirty elements and is about place of the students of Graphic Design Major Art in the Basic Design and their concern with Graphic Design and teaching process and teaching staff.

To solve searching data, the computer of SPSS (Statistical Package Social Sciences) was used and techniques of statistics were presented as numeric and percentage tables.

At the end of the research with respect to the results the effects of studying and performance of the students in the Basic Design lessons at teaching Graphic Design Major Art were determined. In the field of Graphic Design to be successful in competency in the early beginning; enough attention should be paid to teaching Basic Design and this lesson is required to be well processed. Also, It was also established that Both teaching staff and students in the Basic Design lessons encountered set of obstacles in theoretical and practical aspects and these were needed to be analyzed to overcome obstacles.

## ÖNSÖZ

Güzel Sanatlar Eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında estetik değerlerle düşünen ve yeniliğe açık bireylerin yetiştirilmesinde, temel plastik elemanlar ile estetik ilkelerin temelden kazanılmasında, teoride ve pratikte disiplin, sabır, teknik bilgi ve beceri, yaratıcı kişilik ve özgünlük gibi kazanımların elde edilip geliştirilmesinde Temel Tasarım Eğitimi'nin büyük bir önemi vardır. Temel Tasarım Eğitimi dersleri, Grafik Tasarım başta olmak üzere Resim, Heykel, Mimarlık gibi sanat kollarının eğitiminde çabukluk kazandıran ve alt yapı oluşturan görsel yanı ağırlıklı bir özellik göstermektedir. Bu yanıyla Temel Tasarım Eğitimi, sanat eğitimcisi yetiştiren Resim-iş Öğretmenliği Programı'nın üst sınıflarındaki anasanat atölye dersleri için hazırlayıcı ve temel oluşturucu bir işlevi üslenmektedir.

Bu bilgiler ışığında araştırmada, Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Programındaki öğrencilerin Temel Tasarım Eğitimi derslerindeki performans ve gelişimlerinin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat Atölye derslerine etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Grafik Tasarım Eğitimi sürecinde Temel Tasarım Eğitimi derslerinin amacına ulaşabilmesi ve programda daha iyi işleyebilmesi ve sanat alanındaki yetkinliklerin temelden kazanılması için gerekli çalışmaların yapılarak, Grafik Tasarım Anasanat Atölye öğrencilerinin gelişimi için temeli sağlam bir tasarım eğitiminin gerekliliğinin anlaşılmasına ilişkin önerilerin dikkate alınması umulmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleşme aşamasında bana yardımcı olan ve tez danışmanım olarak tüm yükü benimle paylaşan hocam Sayın Yrd. Doç. Şemsettin Edeer'e, birikiminden yararlandığım Sayın Arş. Gör. Abdullah Adıgüzel'e, tez izleme jürimde yer alarak katkı sağlayan hocam Sayın Prof. Dr. Esmahan Ağaoğlu ile Sayın Yrd Doç. Dinçer Özen'e saygılarımla beraber teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin her aşamasında sabır, destek ve yardımlarını gördüğüm ve varlığından büyük mutluluk duyduğum değerli hayat arkadaşım, eşim Ali Yerli'ye, aileme, tüm hocalarıma ve çalışma arkadaşlarıma, veri toplama aracını içtenlikle ve sabırla yanıtlayarak araştırmanın gerçekleşmesinde büyük payı olan Resim-İş öğretmenliği Programı'ndaki öğrencilere çok teşekkür ederim.



## İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI .....	iii
TEZ ÖZÜ .....	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ .....	ix
İÇİNDEKİLER .....	x
TABLO LİSTESİ .....	xii
<b>1. GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
1.1. Sorun .....	2
1.2. Amaç .....	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Sınırlılıklar .....	6
1.5. Tanım ve Kısaltmalar.....	6
<b>2. KURAMSAL ÇERÇEVE</b> .....	<b>8</b>
2.1. Eğitim.....	8
2.2. Sanat Eğitimi .....	12
2.3. Türkiye’de Sanatçı ve Sanat Eğitimsi Yetiştirme Hedefli Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Dersleri ve Tarihçesi .....	16
2.4. Sanat Eğitiminde Tasarım .....	20
2.5. Sanat Eğitimi Sürecinde Temel Tasarım / Sanat Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi	23
2.6. Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitiminde Temel Tasarım / Sanat Eğitimi Dersleri.....	25
2.7. Sanat Eğitimi Sürecinde Grafik Tasarım Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi .....	26
2.8. Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitiminde Grafik Tasarım Dersleri .....	28
2.8.1. Türkiye’de Grafik (Tasarım) Bölümü’nde Eğitim Veren Yüksek Öğretim Kurumları .....	30
2.8.2. Türkiye’de Grafik Tasarım Anasanat ATL Dersleri Veren Yüksek Öğretim Kurumları .....	30

2.9. Temel Tasarım ile Grafik Tasarım İlişkisi .....	32
<b>3. İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR .....</b>	<b>36</b>
<b>4. YÖNTEM.....</b>	<b>41</b>
4.1. Araştırmanın Modeli.....	41
4.2. Evren .....	41
4.3. Örneklem.....	42
4.4. Verilerin Toplanması .....	45
4.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	45
<b>5. BULGULAR VE YORUM.....</b>	<b>47</b>
5.1. Öğrencilerin, Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkisine Yönelik Görüşleri.....	47
5.1.1. Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi' nin Programdaki Yeri İle İlgili Görüşleri.....	47
5.1.2. Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Süreçleri İle İlgili Görüşleri .....	50
5.1.3. Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkisi İle İlgili Öğrenci Görüşleri ..	54
5.1.4. Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Elemanları İle İlgili Öğrenci Görüşleri .....	59
<b>6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....</b>	<b>64</b>
6.1. Sonuç.....	64
6.2. Öneriler .....	68
<b>EKLER.....</b>	<b>70</b>
<b>KAYNAKÇA.....</b>	<b>88</b>

**TABLO LİSTESİ**

TABLO	<u>Sayfa</u>
1. Araştırmanın Örnekleme .....	42
2. Örneklemin Oransal Dağılımı.....	43
3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	43
4. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	44
5. Öğrencilerin Mezun Oldıkları Liseye Göre Dağılımı .....	44
6. Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitiminin Programdaki Yeri İle İlgili Görüşleri.....	48
7. Öğrencilerin, Temel Tasarım'ın Öğretim Süreçleri İle İlgili Görüşleri.....	51
8. Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İle İlgili Öğrenci Görüşleri.....	55
9. Öğrencilerin, Temel Tasarım'daki Öğretim Elemanları İle İlgili Görüşleri.....	59

## Birinci Bölüm

### GİRİŞ

Bilgi çağının gerilerde bırakıldığı günümüzde, bilginin kullanımı ve hayata geçirilerek bir yaşantı biçimi haline dönüştürüldüğü bir çağa varılmaktadır. Her çağda görüldüğü gibi gelişen şartlar ve yaşantının getirdiği yeni durumlar, bireyleri ve toplumları pek çok alanda değişim ve yenileşme çabalarına yöneltmektedir. Her yeni çağla beraber farklı farklı hedef ve beklentiler belirlenmektedir. Tüm bunların yanında sosyal ve psikolojik sorunlar da dikkate alındığında, eğitim olgusunun önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Bilginin gerek miktarı gerekse ayrıntı yönünden hızla artması eğitimin gelişimine etki eden en önemli öğelerden birisidir. Bu artış toplumsal ve bireysel yaşamı da etkilemekte, yeni tutum ve davranışlar gerektirmektedir (Alkan, 1997: 62). İnsanlar sınır tanımayan bilgiye erişimin, bütün dengelerini alt üst eden hareketine tanık olmaktadır. Ancak günümüze damgasını vuran olgu, değişim olgusudur ve bunu “bilgiye hızlı erişim çağı” olarak adlandırmakta olan bilim adamlarının yanılmadıkları görülmektedir. Bilgisayar ve İnternet; bilgiye kolay erişimin temel araçları olarak nitelendirilebilir.

Teknolojik yoğunlaşmanın yaşandığı çağımızın getirdiği uzmanlık alanlarında verilen bilimsel eğitimin yanında sanatsal eğitime de dengeli bir şekilde yer verilmesi, nitelikli insanların yetişmesi açısından önemlidir. Bu önemin anlaşılmasıyla; eğitimin genel amaçları yanında, sanat alanındaki eğitimin de amaçları başarıyla gerçekleştirilebilir.

Kendisi dışındaki diğer alanlara da katkıda bulunan sanat eğitimi alanındaki gelişimler, her geçen gün artmaktadır. Varlığını yeni arayışlarla sürdürmeye çalışan sanat eğitimcisi için tasarımlar yapmak ve tasarımlarını geliştirmek için internet, telekomünikasyon, bilgisayar vb. teknolojiler önemli araçlardır (Atan, 2000: 32). Bu nedenle bireysel gereksinim ve beklentilerin sınır tanımazlığı; bireyin çok yönlü düşünebilmesini, kendi kendine öğrenebilmesini, eleştirel düşünce gücünü ve yaratıcılığını geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Sürekli gündemde olan eğitim konusu, genelde sorun olarak sanat eğitimini de kapsamakta ve bu konuda tartışmalar sürdürülmektedir. Burada adı geçen sanat eğitimi, üniversite bünyelerinde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültelerinin ilgili bölümlerinde ve Eğitim Fakültelerinin Resim-iş Eğitimi bölümlerinde yapılmaktadır.

Her eğitim kurumu, doğal olarak kendi amaçları doğrultusunda program hazırlayarak, programda ağırlıklı olarak yer alan ilgili derslerin amacına uygun ve başarılı bir biçimde gerçekleşmesini istemektedir. Bu bağlamda; sanat eğitimcisi yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki programlarda Temel Tasarım Eğitimi derslerinin etkili bir şekilde yürütülmesi için yapılması gerekenlerin belirlenip üzerinde iyice durulması önemlidir. Bu şekilde üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat derslerine etkileri tartışmaya açılarak anlaşılabilir.

Öztuna (2006: 60)'ya göre: “Hayatın ve hedef kitlelerin bitmeyecek olan değişkenliklerine ve durmayan görsel oluşumuna ayak uydurmak için, tasarım eğitimi bitmez bir devingenlik içinde sürdürülmek zorundadır.” Anlaşıldığı üzere; tasarımın altyapısını oluşturan görsel dili a-dan z-ye öğrenmek, akademik öğretim yılı ile sınırlı kalmayıp üç dört yıldan fazlasını ve hatta tüm kariyere yayılan uzun soluklu bir süreci kapsamaktadır. Çağın sanatı olarak görülen ve günlük hayatın içine yoğun bir biçimde girmiş bulunan Grafik Tasarım alanındaki çalışmaları ve ürünleri oluşturan tasarımcıların eğitimleri de giderek önem kazanmaya başlamıştır. Bu tasarımcıların bir bölümü de eğitim süreçlerini, Türkiye’de Eğitim Fakültelerine bağlı Resim-iş Öğretmenliği bölümlerinde tamamlayarak aynı zamanda Grafik Tasarımcı olarak kendilerine uzmanlık alanı oluşturabilmektedirler.

Grafik Tasarım’ı daha iyi bir şekilde özümseyebilmek ve daha etkili, vurgulu bir tasarım yaratabilmek için, Temel Tasarım Eğitimi sürecinde tasarımın temel öğelerini ve ilkelerini kavramak, anlayabilmek ve anlatabilmek gerekir.

### **1.1. Sorun**

Temel Tasarım Eğitimi (TTE), Güzel Sanatlar Eğitimi yapan yüksek öğrenimin birinci sınıflarının ana dersi olarak ayrı bir öneme sahiptir. Bu ders ile; öğrencilerin görebilen,

sezebilen, araştıran, dūřünen, üretken bireyler haline gelerek yaratıcı ve yapıcı güçlerinin gelişmesine çalışılmaktadır. Bu dersin asıl amacı; nokta, çizgi, koyu-açık, leke, doku, boşluk-doluluk, renk gibi plastik unsurları ve kompozisyon, ritim, denge, ışık-gölge, perspektif, armoni gibi estetik ilkeleri kavratmaktır.

Balamir'e (1999: 4-5) göre TTE dersi ile; sanat uğraşısında bulunan öğrencilerin örneğe ve ezbere bağımlı ve dayalı değil; bilinçli tavırlar almaları, çağın gereksinimleri doğrultusunda çözümlemelere varabilmeleri sağlanmaktadır. Öğrencilere son derece geniş özgürlükler tanıyan TTE dersi; disiplin, sabır ve teknik beceri kazandırma yolunda olan bir ders özelliği göstermektedir.

TTE'nin belirlenen hedef ve davranışlarına uygun bir şekilde; verimli, programlı ve sistemli yapılması halinde üniversite birinci sınıftan sonraki üst sınıflarda etkisi görülebilir. Bu sebeple görsel sanat uğraşısında TTE'nin, öğrenciye disiplin, bilinç, teknik beceri, yaratıcı kişilik, özgünlük gibi sağladığı kazanımlar büyük önem taşımaktadır. Çünkü TTE amaçları, öğeleri, ilkeleri ve geniş kapsamıyla teoride ve pratikte çok iyi öğrenilmiş olmayı gerektirir. Bu nedenle Grafik Tasarımı başta olmak üzere Resim, Heykel, Özgün baskı gibi üst sınıflardaki anasanat derslerine olumlu etkisi ve katkıları görülebilecektir. Özellikle Grafik Tasarımı anasanat atölye derslerinin çalışma alanı için; temel plastik elemanlar ve estetik ilkeler gibi değerler temelden kazanılmış olmaktadır.

Sanat eğitimcisi yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler; "Resim-iş Öğretmeni" unvanı alırken, aynı zamanda mezun olduğu anasanat dalına göre ressam, grafiker ve heykeltıraş gibi unvanlarla da çeşitli alanlarda çalışabilme imkanları da elde ederler. İş alanları olarak; Milli Eğitime bağlı resmi ve özel okullarda öğretmenlik, özel reklam ajanslarında tasarımcı, devlet kurumlarında ya da özel kurumlarda sanat danışmanı, eleştirmen ve bunlar gibi ilgili meslek gruplarında çalışma imkanları bulunmaktadır.

Grafik Tasarım eğitiminin temeli güçlü olmak durumundadır. Alt yapısı bir başka ifadeyle temeli kuvvetli olmayan bir binanın bir süre sonra çökeceği çok bilindik bir

örnek olmasına rağmen, doğruluğunu hala sürdürmektedir. O halde Grafik Tasarımın temellerini (öğeler ve ilkeler) anlamak ve kavramak, tasarımcı adayının daha iyi tasarımlar yapmasını ve etkili çalışmalar ortaya koymasını sağlayabilecektir.

TTE dersleri aracılığıyla; içinde yaşanılan çevreye ve çevredeki canlı-cansız varlıklara öğrencilerin farklı bir şekilde bakmaları beklenir. Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlarda 2.-3. ve 4. sınıflardaki öğrencilerin, Grafik Tasarım Anasanat atölye derslerinin işlevini yeterince yerine getirmedeki ve etkili bir şekilde projelerini gerçekleştirmedeki başarıları, onların TTE derslerinde sağlam bir alt yapı oluşturmaları ve tasarım ile ilgili bilgi ve becerilere yeterli düzeyde sahip olmalarıyla olanaklıdır. Resim-iş Öğretmenliği Programı içinde sanat eğitimi derslerinin temelini oluşturan TTE dersine gereken önemin verilip verilmediği, programda belirtilen süreçlerin yeterince yerine getirilip getirilmediği, ilgili hedef ve amaçlar doğrultusunda etkinliklerin gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durulması gereken konulardır.

Temel Tasarım derslerinin, Grafik Tasarım Anasanat Atölye derslerine olan etkisine ilişkin yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu araştırma, bu temel gereksinimden hareketle desenlenmiştir.

## **1.2. Amaç:**

Bu araştırmanın genel amacı, Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Öğretmenliği içinde Temel Tasarım Eğitimi (TTE) dersinin, yüksek öğrenimin üst sınıflarındaki Grafik Tasarımı-I-II-III-IV-V-VI anasanat derslerine olan etkisinin saptanmasıdır. Bu bağlamda; Türkiye’de Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Programı 1. sınıflarındaki TTE dersinin, 2. –3. ve 4. sınıflardaki Grafik Tasarımı-I-II-III-IV -V anasanat atölye derslerine olan etkisine ilişkin öğrenci görüş ve önerilerini değerlendirerek, bunlardan sonuçlar çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtları aranan sorular şunlardır:

- Temel Tasarıml Eğitimi'nin, Resim-iş Öğretmenliği / Eğitimi Programındaki yeri ile ilgili Grafik Tasarıml Anasanat Atölye öğrencilerinin görüşleri nelerdir?
- Etkinlikler ve değerlendirme boyutu, atölye ve teknik malzeme gibi fiziksel durumlar ile uygulanan eğitim yaklaşımları açısından Temel Tasarıml Eğitimi derslerinin öğretim süreçlerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- Grafik Tasarıml Anasanat Atölye öğrencilerinin, Temel Tasarıml ve Grafik Tasarıml ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
- Temel Tasarıml Eğitimi'ni veren öğretim elemanlarının akademik tecrübe, yaklaşım ve beklenti, ders süreci ve değerlendirme durumlarına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
- Grafik Tasarıml Anasanat Atölye öğrencilerinin, Temel Tasarıml Eğitimi ve Grafik Tasarıml Eğitimi ilişkisine yönelik önerileri nelerdir ve bu öneriler doğrultusunda Temel Tasarıml Eğitimi derslerinde karşılaşılan güçlükler ile aksaklıkların, Grafik Tasarıml Anasanat Atölye dersleri üzerindeki etkisi nedir?

### 1.3. Önem

Bu araştırma; Güzel Sanatlar Eğitimi içinde Temel Tasarıml Eğitimi'nin yeri ve öneminin anlaşılması açısından gerekli görülmektedir. Temel Tasarıml Eğitimi derslerinin, Grafik Tasarıml Anasanat Atölye derslerine olan etkisinin belirlenmesi nedeniyle, araştırma bulgularının değerli olması beklenmektedir. Daha önceki çalışmalarda bu derslerin ilişkilendirilerek birbirlerine etkisi araştırılmadığı için bu araştırmanın, kendi alanına getireceği yenilik ve sağlayacağı katkı bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Resim-iş Öğretmenliği Programı içinde Temel Tasarıml Eğitimi'nin amacına ulaşabilmesi, programda daha iyi işleyebilmesi ve sanat alanındaki yetkinliklerin temelden kazanılması için gerekli çalışmaların yapılarak tedbirlerin alınmasında önemlidir. Ayrıca bu araştırma ile; TTE'ye ilişkin güçlüklerin ve aksaklıkların çözümü



için Temel Tasarım Eğitimi ve Grafik Tasarımı derslerine yönelik görüşlerden yararlanılması beklenmektedir. Böyle olması halinde, getirecekleri önerilerin daha gerçekçi olacağı ve beraberinde öğrenci sorun ve önerilerinin de çok yönlü olarak değerlendirilip dikkate alınacağı ümit edilmektedir.

Araştırma; edinilecek bilgilerin üst düzey yetkililere ulaştırılmasında öğretim elemanları ile öğrencilerin daha etken bulunmalarına, ilgili kurum ve makamların araştırma sonuçlarına dikkatleri çekerek soruna eğilmelerine katkıda bulunacaktır. Bu konuda araştırma yapacak olanlara da kolaylık sağlayabilecektir.

#### **1.4. Sınırlılıklar**

Bu araştırma;

- Türkiye’de 4 yıl ve üstünde eğitim ve öğretim etkinlikleri devam eden Resim-iş Öğretmenliği / Eğitimi Programı’nın yer aldığı 3 üniversite (Anadolu-Eskişehir, Marmara- İstanbul ve Dokuzeylül– İzmir) ile,
- Resim-iş Öğretmenliği Programı, Grafik Tasarım Anasanat Dalı 2.-3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan 60 kişi ile,
- 2005–2006 Öğretim Yılı ile,
- Veri toplama açısından anket yöntemi ile

sınırlıdır.

#### **1.5. Tanım ve Kısaltmalar**

**Atölye - ATL:** Yaygın olarak sanat eğitiminde sanat çalışmalarının yapıldığı ve ışık düzenlemelerinin yer aldığı salon ya da yer olarak kullanılır.

**Bauhaus:** 1900’lerde Avrupa’da ortaya çıkan bir sanat hareketidir. Aslında bir ekol olarak ele alınır. 20.yy. sanayi ve teknoloji dünyasının, yeni sanat anlayışı, estetik

değerleri ve bu sanat anlayışının öğretimi, Bauhaus hareketi ile net, anlaşılır ve orijinal yapısallığına kavuşmuştur (Atalayer,1994:70-71).

**Güzel Sanatlar Eğitimi:** Görsel, işitsel vb. gibi bütün sanatları ve bu sanatların birbiriyle ilişkisini düşünsel boyutta sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında irdeleyen kuramsal çalışmalara “Güzel Sanatlar Eğitimi” denilmektedir.

**Görsel Sanatlar:** Kırıçoğlu (2000: 7), Görsel Sanatlar; resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alan olarak nitelendirilmektedir.

**Sanat Eğitimi:** Etkin olarak sanat uğraşısında bulunan kişide ve sanat eseriyle karşılaşp onu değerlendirende harekete geçen tüm zihinsel yeti ve süreçleri, duygu, algılama, imgeleme, düşünme, anlama ve çağrışım gibi güçleri eğitmek işidir (Balamir, 1999: 4).

**Temel Tasarım Eğitimi - TTE:** Sanatsal uğraşta plastik elemanlarla estetik ilkelerin kavranarak yaratıcı güçlerin, özgür ve özgün kullanılmasına yönelik temelden verilen eğitimidir. Atalayer (1994: 61)’e göre TTE sanat eğitimi alan öğrencilerin bedensel ve zihinsel olarak yaratıcı güçlerinin görsel bilmeye dayalı yeteneklendirilmesidir.

**Grafik Tasarımı:** Yaratıcı, bilgiyi estetikle birleştirebilen, konusunda yaratıcı atılımlar yapabilecek düzeyde tasarımcı yetiştirmeyi hedefleyen ve Güzel Sanatlar Eğitimi içinde bulunan görsel bir sanat alanıdır.

(İlhan, [http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe/egitim/lisans/guzel\\_sanatlar/grafik\\_tasarim/grafik\\_tsr.shtml](http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe/egitim/lisans/guzel_sanatlar/grafik_tasarim/grafik_tsr.shtml).)

## İkinci Bölüm

### KURAMSAL ÇERÇEVE

#### 2.1. Eğitim

Günümüz dünyasındaki hızlı gelişmelerle meydana gelen değişimler; insanlık tarihi kadar eski bir inceleme alanı olan eğitimin, birey ve toplum hayatındaki önemini giderek artırmaktadır. Bilim, sanat, kültür, teknoloji ve sağlık gibi pek çok alanda değişimin etkilerini yakından izleme ve çağı yakalama gereği; eğitsel beklenti ve hedeflerin başında gelmektedir.

Eğitim genel anlamıyla belli bir alanda yetiştirme ve geliştirme işi; yeni kuşakların toplum yaşantısında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmedir (TDK, 1992: 435). Sözlük anlamı dışında, daha pek çok kaynakta “eğitim” sözcüğünün değişik kullanım yerleri ve anlamları bulunmaktadır.

Dewey (1939)’in tanımına göre eğitim, “davranış kazandırma biçimidir.” Bu haliyle eğitim, doğadaki tüm canlıları kapsıyor gibi görünmektedir. Ancak insanın eğitimi söz konusu olduğunda, çok farklı bir sürecin akla gelmesi gerekmektedir. Bu noktada Tepecik (2002: 11–12) insanların eğitiminde diğer canlılarda olduğu gibi genetik bir eğitim tarzı olamayacağını üzerinde durmaktadır. Çünkü insan, ailesi ve dışarıdaki çevresiyle; bilinçli ve sistematik bir eğitim sürecine girerek sosyal yaşama alanı içindeki yerini almaktadır.

Sosyal bir birey olarak insan, okul olgusuyla beraber hem hayata ilişkin hem de uzmanlık isteyen fen, bilim, din, sanat gibi alanlara ilişkin gerekli donanımı kazanmaktadır.

Literatürde çok geçen bazı tanımlamalardan yola çıkarak, eğitimle ilgili şu ifadeler oluşturulabilir:

- Eğitim doğumdan ölüme kadar olan süreçler toplamıdır.
- Eğitim bireyde davranış değiştirme ve kazandırma sürecidir.

- İlgil ve yetenekleri geliştirerek, belli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir.
- Eğitim bireyi sosyalleştiren (toplumsallaştıran) bir süreçler toplamıdır.
- Eğitim, insanlara meslek kazandırarak onları üretken yapan bir süreçtir.
- Eğitim, kültür aktarma ve geliştirme sürecidir.
- Eğitim, yasa ve ilkeleri olan bir bilim dalıdır.
- Eğitim, ğretimi de kapsayan geniş bir alandır.

Görüldüğü gibi bu tanımlandırmaları çoğaltmak mümkün olduğu gibi, birbiriyle ilişkilendirerek i ie kullanmak da mümkündür. Eğitim pek çok eğitimci tarafından değişik amaçlar esas alınarak farklı biçimlerde ve değişik ifadelerle tanımlanmıştır ve halen de tanımlanmaktadır.

Ergüneş (1995: 1) her problemin nedeni ve çözüm yolu olan eğitimi, sihirli bir değnek gibi görmektedir. Gerçekten de eğitim günümüzde, süregelen tüm sorunların ya baş kaynağı olarak gösterildiği en büyük neden ya da sorunlara bir çözüm, are olarak ortaya konmaktadır.

İnsana özgü bir toplumsal gelişme süreci olan eğitimin derinlemesine incelenmesi ve bilinmesi gerekmektedir. Rastlantılarla yapılan eğitimle ya da kurallı, amaçlı ve programlı olarak belli kurumlarda yapılan eğitimle; kişilere kazandırılmak istenen bilgiler ve beceriler bütününü elde etmede devamlılık isteyen bir süreç düşünülmelidir.

Türkiye’de eğitim konusu, çeşitli dönemlerde değişen politikalarla ele alınmıştır. Cumhuriyet’ten bugüne eğitim politikamız, Türk Devletinin ve Milletinin “ağdaş medeniyet seviyesine” ulaştırılması için eğitimin gerekliliği ve ülke genelinde yaygınlaştırılması olmuştur. Atatürk’ün çizdiği ulusal eğitim yolunda oldukça ileri adımlar atılmıştır. Özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında toplumsal ve kültürel atılımlarla önemli yeni düşünce ve yaşam biçimlerini tanıtmada öğretmenler büyük emek harcamışlardır. Atatürk ilke ve devrimlerinin yerleşmesi için öğretmenlerin gösterdiği zveri Atatürk’ün takdirleriyle Nutuk’ta belgelenmiştir.

Her vesile ile Türk milletine eğitimin önemini anlatan Mustafa Kemal Atatürk, 26.01.1923 tarihinde Alaşehir’de vatandaşlarına verdiği nutukta şunları söylemiştir: “Bundan sonra pek önemli zaferler süngü zaferi değil; ekonomik, kültür ve eğitim zaferi olacaktır. Ordularımızın şimdiye kadar elde ettikleri zaferler, memleketimizi hakiki kurtuluşa ulaştırmış sayılmaz. Bu zaferler ancak gelecekteki başarılarımız için kıymetli bir dayanak hazırlamıştır. Askerlerimizin kazandığı zaferlerle mağrur olmayalım, yeni ekonomik ve bilim zaferlerine hazırlanalım. Her fert dinini, diyanetini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır, orası da okuldur.”

Burada eğitim faaliyetlerinin yapıldığı eğitim kurumlarının önemi vurgulanmaktadır. Eğitim kurumları olan okullarda bilimsel ve ekonomik başarıya ulaştıracak yolların öğretildiği ve eğitim alanındaki başarıların kazanılması gereken birer zafer olduğu anlatılmaktadır.

Atatürk’ün Kütahya Lisesi’nde yaptığı konuşmada şu ifadeleri yer almaktadır: “Toplumumuzu gerçeğe ve mutluluğa erdirmek için iki orduya gerek vardır. Biri, vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri ulusun geleceğini yoğuran irfan ordusu...”

Bu konuşmasında da olduğu gibi, Atatürk ulusal eğitimin yaygınlaşması konusunda yaptığı çeşitli toplantılarda, öğretmenlerin büyük bir rolü olduğunu belirtmiştir.

Çağımızda eğitimin önemi ve gereksinimi giderek artmaktadır. Bu durumda eğitim, Özsoy (2003: 25)’un belirttiği gibi bir toplumun yenilikleri ve çağdaş uygarlığı yakalayabilmesinde en büyük güç olarak görülmelidir. Bu güce bağlı olarak, çağımızda bireylerin her yönden gelişmelerinin sağlanması için; bilim, sanat ve teknoloji alanlarında gerekli ve yeterli bilgilere sahip olmaları ve bu alanlarda etkinlikte bulunmaları gerekmektedir.

Bireyin yaratıcılığının ve yeteneklerinin ortaya çıkarılıp geliştirilmesinde ve toplumda kendini ifade etmesinin sağlanmasında çağdaş eğitimin rolü üzerinde önemle durulmaktadır. Bu bağlamda Mutlu (1997: 13), Eğitim Düşünceleri kitabında eğitimin,

toplumdaki her insan için yaşamın büyük bir bölümündeki ilişkiler bütünü kapsadığından bahsetmektedir.

İnsanlar sosyal yaşama alanı içinde eğitim sürecine girerler ve çevreleriyle etkileşim halinde olurlar. O halde, insan-çevre ilişkileri ömür boyu devam ederken, eğitimin her safhasında insanın sahip olduğu donanım, yetenek gibi değerler ile çevrenin etkileri birlikte düşünülmelidir.

Birçok yetenek, donanım ve ihtiyaçları ile birlikte dünyaya gelen insan, ilk günlerden itibaren fiziksel ve sosyal bir çevre ile kuşatılmıştır (Ayhan, 1997: 15). Bu nedenle insanın, çevreyle kurduğu ve kuracağı etkileşim zinciri bütününde; çevresinden etkilenen ve çevresini etkileyen bir birey olarak yetişmesi gerekmektedir. Bu da insanın eğitim sürecine girmesiyle mümkündür.

Eğitim programlarında bilimsel eğitimin yanında sanatsal eğitime de dengeli bir şekilde yer verilmesi, nitelikli insanların yetişmesi açısından önemli görülmektedir. Hatta çağımızda eğitimin, bilim ile sanat işbirliğine dayandırılması gerektiğinden, bu alanlarda yapılan sempozyum ve sunulan bildirilerde sıkça bahsedilmektedir. Çünkü sanatın da, bilimin de bulunduğu ortak payda; insana hizmet etmek ve yeniyi keşfetmek olarak değerlendirilebilir.

Özsoy (2003: 25) eğitimden “insana yapılan uzun vadeli bir yatırım” olarak bahsetmektedir. Bu nedenle eğitimin doğru planlar üzerine gerçekleştirilmesi, bu süreçteki amaç ve hedeflerin çok iyi saptanması gerekmektedir. Neyin eğitimi verilmek isteniyorsa istensin, her şeyden önce eğitimde çağdaş atılımlarla gerçekleşecek yenileşme ve değişim çabalarının toplumun bütününe ulaştırılmasının hedeflenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde; çağdaş eğitimin en büyük yatırımı olan çağdaş insanın, değişen yaşamın gereklerine beyni, yeteneği, yaratıcı gücü, bilim, sanat ve teknoloji alanlarındaki bilgi donanımı ile cevap verebilecek hale gelmesi sağlanabilecektir.

## 2.2. Sanat Eğitimi

Sanatın olduğu yerde, bir anlamda sanat eğitimi de vardır denilebilir. Çünkü sanatı insanlık tarihi ile yaşıt olarak kabul eden otoriteler, sanat eğitimi için de bunun geçerli olduğunu ileri sürmektedirler.

Sanat eğitimi; bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabalar bütünüdür (Erbay, 1997: 9). Bu tanım, sanat eğitiminin örgün ve yaygın eğitim içindeki genel ifadesidir. Örgün eğitimin yapıldığı okul ya da yaygın eğitim içindeki diğer eğitim sistemlerinde, duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin ve zekânın da geliştiği gözlenmektedir.

Sanat eğitimi, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal etkinliktir (Etike & Kurtuluş, 2002: 341). Bu nedenledir ki; sanat eğitimi sadece plastik sanatlar değil; fonetik, ritmik ve dramatik sanatları da içine alan oldukça geniş bir alan olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, sanatla ilgili eğitim faaliyetlerinin kapsamı içine plastik sanatlar ile birlikte sözü edilen diğer dallar da girmektedir.

Sanat eğitimi, insanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyde benlik bilincini geliştiren bir etkinliktir (Gençaydın, 1990: 44). Bu tanımlandırma, çağımızın öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun bir yaklaşımda yapılmıştır. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren eğitim kurumları; kişilerin yaratıcılıklarını ortaya çıkarırken ve bilgisel, bilişsel, duyusal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılarken, kişilere fırsatlar ve etkinlik alanları oluşturmaktadır.

Sanat eğitimi olgusunun tarihsel anlamda başlama ve çıkış noktası üzerine düşünceler geliştirilebilir. İlkçağ düşünürlerinden Sokrates'in belli yöntemlerle yaptığı ikili konuşmalar, Mısır'da firavun mezarlarını resimleyen ustaların yardımcılara öğrettikleri, Rönesans sanatında usta-çırak geleneği, Bizans mozaiklerinde ustaların yardımcılara öğrettikleri teknik bilgi ve beceriler sanat eğitimi bağlamında

düşünülebilir. Ancak, genel eğitim kapsamında sanat eğitimi; belli yöntemlerle, özel amaçlarla ayrı bir disiplin alanı olarak çok daha sonra varlığını gösterebilmiştir.

“Sanat Eğitimi” kavramı 19. yüzyılın başlarında Avrupa’da ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın yarısından sonra ise, önce endüstrileşme sürecinde başta giden ülkelerde olmak üzere geniş kitlelerde etkisini göstermiş ve eğitim sistemi içinde yer almaya başlamıştır (Etiğe & Kurtuluş, 2002: 341).

Sanat Eğitimi’ne ilişkin araştırmalar, bildiri ve tezler farklı farklı sanat eğitimi alanları irdelenerek, o alanlardaki sorun ve önerilerin ortaya konmasına imkân tanımaktadır. Dolayısıyla “sanat eğitimi” kavramını değişik biçimlerde ele alıp inceleyen uzmanlar, hem kendi amaçları paralelinde hem de hedeflerine göre farklılık gösteren sanat eğitimi alanlarının kendine özgü amaç ve hedefleri ekseninde sanat eğitimini beş grupta toplamaktadırlar:

- Genel Eğitim Kapsamında Sanat Eğitimi
- Yaygın Eğitim Kapsamında Sanat Eğitimi
- Sanat Eğitimcisi Yetiştirme Hedefli Sanat Eğitimi
- Sanatçı Yetiştirme Hedefli Sanat Eğitimi
- Plastik Sanatlar Eğitimi Yerine Kullanılan Sanat Eğitimi

Burada, sanat eğitimcisi yetiştirme hedefli olan ve günümüzde Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi / Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda verilen sanat eğitimi ele alınmaktadır.

Sürekli gündemde olan eğitim konusu, genelde sorun olarak Sanat Eğitimi’ni de kapsamakta ve bu konuda tartışmalar sürdürülmektedir. Sorunlara çözüm üretmede; eğitim bilimciler, program geliştirme uzmanları ve alanlarında yetkin sanat eğitimcileri araştırmalarını sürdürmekte ve çalışmalar yapmaktadırlar.

Her eğitim kurumu, kendi amaçları doğrultusunda program hazırlamakta ve programda ağırlıklı olarak yer alan ilgili derslerin amacına uygun ve başarılı bir biçimde



gerçekleşmesini istemektedir. Bu şekilde eğitimin genel amaçları yanında, sanat alanındaki eğitimin de amaçları başarıyla gerçekleştirilmektedir. Bu amaçlara ulaşmada, ilgili sanat eğitimi öğretim alanlarının neler olduğu ve neleri içerdiği üzerinde durmak öncelikle izlenecek yoldur. Buna göre; sanat dersleri programlarını belirleyen ve düzenleyen programcılar, sanat eğitimcileri ve sanat öğrencileri nelerin, ne şartlarda ve hangi etkiler altında gerçekleştirileceği konusuna dikkatle ve önemle eğilebileceklerdir.

Sanat Eğitimi'nin öğretim alanlarını;

- Uygulamalı çalışmalar

- Sanat eleştirisi

- Sanat tarihi

- Estetik

oluşturmaktadır.

- Uygulamalı çalışmalar dendiğinde; uygulama boyutunda yapılabilecek yaratıcı çalışmalar akla gelmelidir. Görsel sanatların resim, heykel, grafik sanatlar, seramik, dokuma vb. alanlarında doğrudan araç ve gereçle çalışmayı gerektiren “uygulamalı alan”dır. Bu alan iki ve üç boyutlu çalışmalarını kapsar ve Temel Tasarım Eğitimi'nin temelini oluşturur.

- Sanat eleştirisi; sanat yapıtı incelemeye, onlardan tat almaya ve giderek her yönden eleştiriye ulaşan “eleştirel alan”dır. Okul düzeyinde yapılan eleştiri çalışmalarına “sanat yapıtı inceleme” demek daha doğru olur. Bu alanda; sanat yapıtını eleştirel bir gözle inceleme ve bir yapıtı oluşturan simgeleri estetik anlamda okuma yetkinlikleri kazandırılmaya çalışılır.

- Sanat tarihi; kültürler içinde sanatın değişimini inceleyen, tarihsel süreçle bağıntılı olarak sanatı irdeleyen “sanat tarihi ya da kültürel alan”dır. Sanat tarihi eğitimi; öğrencilere yaşayan, canlı bir sanat tarihi bilinci kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu alandaki etkinlikler; sanatı tanımak, öğrenmek ve seçmek için bir birikim sağlayabileceği gibi öğrencilere yeni biçimler yaratmada da temel oluşturacaktır.

- Estetik; doğada ve sanatta güzeli arayan ve “sanat nedir-ne içindir?” gibi soruları tartışan alandır. (Kırıçoğlu, 2002: 121–138). Temelde bir güzellik bilimi olarak sanatı sorgular.

Etkili bir sanat eğitimi etkinliği, yeterli programların geliştirilmesi kadar onu uygulayacak olan sanat eğitimcilerinin de gerekli bilgi, anlayış ve yetkinlik ile donatılmış olmalarına bağlıdır. Bu konuda San (1977: 145) iyi bir sanat eğitimi programı var olsa bile, öncelikle bu programı uygulayacak eğitimcilerin böyle bilgilere sahip olmasından çok sanat etkinliğinin yararına inanması ve böyle bir anlayışı geliştirip gerçekleştirmiş olması gerektiğini ön görmektedir.

Elbette eğitim programlarının niteliği ne olursa olsun, programın başarısını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Sanat eğitimcileri faktörü, bunların başında gelmektedir.

*“Öğrenciler, insanlığın anlamını yarattığımız çağdaş, güzel bir dünya için hazırlanmalıdır. Bu anlamda yeniyi uygun bir şekilde karşılamak, eskiyi yinelenmekten daha doğrudur. Bu nedenle genel anlamda eğitim gibi sanat eğitimi de, yinelenmeye değil tasarıma yönelik olmalıdır. Tasarım değişiminin somutlaşmış halidir, değişikliği yansıtmaktır ve toplumsal bir eylemdir.”* (Çellek, [http://www.fotografya.gen.tr/issue-8/sanat\\_egitimi.html](http://www.fotografya.gen.tr/issue-8/sanat_egitimi.html)).

Sanat Eğitimi'nin özünde; yapılmış olanları yineleyen değil, yeni şeyler yapabilmek yeterlilikleri olan insanları yetiştirmek amacı yer almaktadır.

Teknolojinin günlük yaşamı bile etkisi altına aldığı bu devirde, algı ve anlatım olanaklarının artmasıyla bilimde ve sanatta görülen yaratıcılık doğal karşılanmalıdır. Gökaydın (1990: 3) dış ülkelerin programlarında, deneme olanağı veren sanat eğitimine geniş yer verdiklerine ve bu sayede şaşırtan ilginç deneylerin yapıldığına dikkat çekmektedir.

Kendisini geliştirmek durumunda olan öğrenciye, sanat eğitimcisinin yaklaşımı çok önemlidir. Öğrenciye zamanında ve yerinde tanınacak bir kimlik, ona özgür olma duygusu verecek; bu özgür ortamda o da cesaretle özgün yapıtlarını ortaya koyma sürecine girecektir.

Sanatta ve düşüncede, bilimde ve teknikte yaratıcı öğrenci, yaratıcı insan yetiştirmek için sanat eğitiminde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Sanat Eğitimi; bilimdeki birikimin ürünü olan çağdaş görüşler, kişinin bir bütün olarak sanatı anlaması, öğrenmesi, iletişim ve etkileşime girmesi ile yaratıcı etkinlikte bulunmasını içermekte ve böylece sanat eğitimi alanı yeni ve çağdaş bir kimlik kazanmaktadır. Sözü edilen bu anlayıştaki sanat eğitimi ile yapıcı, yaratıcı ve eleştireci düşünme yeteneğine sahip nesiller yetiştirmek, bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde çağı yakalamak adına büyük önem taşımaktadır.

### **2.3. Türkiye’de Sanatçı ve Sanat Eğitimsi Yetiştirme Hedefli Yüksek Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Dersleri ve Tarihçesi:**

Türkiye’de, bugünkü akademik seviyede kurulmuş olan ve ilk güzel sanatlar okulu özelliği gösteren Sanayi-i Nefise Mektebi’nin, Cumhuriyet öncesi ilk sanat eğitimi hareketleri içinde haklı bir yeri vardır.

Sanayi-i Nefise Mektebi’nin önce, sanat dersleri askeri okullarda başlamıştır. Daha önce Geleneksel Türk El Sanatları’nın öğretiminde usta-çırak geleneği sürdürülürken, Osmanlı’da batıya yönelmeyle beraber belli eğitim kurumlarında sanat eğitiminin gerekliliği anlaşılmıştır.

Batılılaşma hareketi kapsamında 1847’de askeri mühendis okullarının programına resim ve perspektif dersleri de dahil edilmiştir. Üçüncü Selim, İkinci Mahmut, Abdülmecit ve Abdülaziz dönemlerinde sanata önem verilmesi bu yöndeki ilk adımlar olarak belirtilebilir. Ancak bu okullar, sanatçı ya da sanat eğitimsi yetiştirme amacı gütmemiştir. Sanatçı yetiştirmeyi hedefleyen ilk kurum olan Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi (Güzel Sanatlar Akademisi), 1883’te İstanbul’da açılmıştır. İlk ve orta öğretimde ise önce Hüsn-i Hat (Güzel Yazı) dersi, sonra Resim, Elişleri ve Müzik dersleri 19. yüzyılın sonlarında programlara girmiştir (Etike & Kurtuluş, 2002: 343).

1883 yılında İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi’nin açılmasıyla başlanan Güzel Sanatlar Eğitimi kurumları yüzyılı aşkın bir süredir Türk Toplumunun ihtiyaç duyduğu sanat eğitimcilerini yetiştirmektedir.

Öğretmen yetiştirme alanında da 1908 yılında Meşrutiyetle birlikte bazı olumlu gelişmeler görülmüştür. 1911 yılında İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılmıştır. Kısa süreler içerisinde birkaç müdür değişikliği yaşayarak öğrenim hayatını devam ettiren okuldan, okul müdürelği de yapmış olan Mihri Müşfik gibi birçok kadın sanatçı yetişmiştir (Kaya, 1998: 24). Bu okulla, kız öğrencilerin de sanat öğrenmelerine imkân sağlamak amacı güdülmüştür.

İnas / Kız Sanayi-i Nefise Mektebi, Cumhuriyetin ilanından sonra Sanayi-i Nefise Mektebi ile birleştirilmiştir. 1927’de Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) içinde, resim öğretmeni olmak isteyenlere bir öğretmenlik formasyonu veren kurs açılmıştır.

Sanayi Nefise’nin adı 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi, 1964 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiştir. 1969 yılında ise “Devlet Güzel Sanatlar Akademileri” kanunu ile bilimsel özerkliğe kavuşturulmuştur.

1932–1933 eğitim yılında Ankara’da Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Resim-İş Bölümü açılmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü’nün kökleri 1926 yılında kurulan Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü’ne kadar gider (Etike & Kurtuluş, 2002: 355).

Atatürk’ün teşvikiyle açılan Gazi Eğitim Enstitüsü resim-iş bölümü, resim eğitimini yaygınlaştıran ve özellikle orta dereceli okullara resim öğretmeni yetiştiren önemli bir kurum olmuştur.

Daha geç bir tarihte İstanbul’da 1957 yılında eğitime başlayan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu güzel sanatlar eğitimi alanındaki boşluğu dolduran bir diğer okuldur. Okul, dönemin en ileri Avrupa Okullarını örnek almış ve Türkiye ve Almanya’dan seçilen sanatçı öğretmenlerle çalışılmıştır.

Çağdaş Türk resim sanatının gelişmesinde en önemli eğitim kurumumuz olan Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 1982 yılından bu yana Mimar Sinan Üniversitesi’ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültesi olarak eğitimini sürdürmektedir. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar

Yüksek Okulu ise aynı tarihte Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüştürülmüştür.

Cumhuriyet döneminde Sanat Eğitimi'nin, çağdaş insan yetiştirmedeki önemi dikkate alınarak bu alanda atılımlar yapılmıştır. Cumhuriyetle birlikte sanat ve sanat eğitimi politikaları geliştirilmiş ve hayata geçirilmiştir. Atatürk döneminde Cumhuriyet hükümetlerinin büyük bir özveriyle, uzmanlık eğitimlerini yapabilmeleri için bazı Türk sanatçıları belli zamanlarda yurt dışına gönderilmiştir. Sanayi-i Nefise Mektebi mezunları, 1924 yılında Avrupa'ya eğitime gönderilmiştir (Kavcar, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/kavcar.htm>).

Bu dönemde birçok sanatçı, gerek devletin burs imkânıyla gerekse kendi olanaklarıyla yurt dışına gitmiştir.

Eski adıyla Sanayi-i Nefise Mektebi olan Güzel Sanatlar Akademisi (GSA) mezunlarının, yurt dışına gitmeleriyle sınırlı kalmamıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE)'nden mezun olanlar, 1937 yılından başlayarak birer ikişer yıl ara ile 1973 yılına kadar yurt dışındaki uzmanlık eğitiminden yararlanmışlardır (Kavcar, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/kavcar.htm>).

Yurt dışına giden gençlerin, Avrupa ülkelerindeki eğitim politikalarını ve uygulamalarını inceleyip oralarda eğitim görmeleri sağlanırken, eğitim araştırmacısı Prof. John Dewey de Türkiye'ye davet edilmiştir.

1924'te Türkiye'ye gelen Dewey, iki ay inceleme yapmış ve araştırmalarını bir rapor halinde sunmuştur. Dewey (1939), hazırladığı raporda düşünen, tartışan kuşakların yetiştirilmesinde öğretmen eğitiminin önemini vurgulamıştır.

Cumhuriyet politikaları kapsamında Halkevleri ve Köy Enstitüleri'nin kuruluş hedefi ile programlarında da sanat eğitimi gereksinimi gözetilmiştir. Bu kurumlar, halkın ve köylünün eğitimi görevini üstlenerek yıllarca Türk insanını çeşitli sanat alanlarıyla tanıştırmış, bu alanların içine almış, üretken yapmış ve nice sanatçı, sanat eğitimcisi ve

sanatsever yetişmesine kaynaklık etmiştir. Birçok alanda olduğu gibi bu alanda da yetişmiş insanların, nitelikli uzman kişilerin artması için çaba harcanmıştır.

Cumhuriyetle birlikte müzeler önemsenmiş ve halkın sanat eğitimi gözetilmiştir. Sanatsal ve kültürel zenginliklerin korunması, gelecek kuşaklara aktarılması, sanat ve kültür eğitiminde yararlanılması yönlerinden etkili kurumlar olarak müzeler açılmıştır.

Atatürk de müzecilik çalışmalarını desteklemiş ve döneminde halkın katılımıyla müze açılışlarına giderek özendirici bir davranış göstermiştir.

Müzecilik faaliyetlerinin yanında, Köy Enstitüleri ve Halkevlerinde resim, müzik, süsleme gibi güzel sanatların çoğu dalının yer aldığı programlarda sanat eğitimi politikaları başarılı bir şekilde hayata geçirilmeye çalışılmıştır.

Yeni kanunlarla her üniversitede bir Güzel Sanatlar Fakültesi ve Eğitim Fakültelerine bağlı Resim-iş / Öğretmenliği Bölümü kurulması düşünülmekte ve böylece Türkiye'deki sanat eğitimi alanında yeni atılımlar yapılması hedeflenmektedir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1996 yılı başında Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi, çalışmalarına başlamış ve Eğitim Fakültelerinde lisans ve lisansüstü düzeylerde yürütülen programlarda bazı değişiklikler yapılmıştır. YÖK-Dünya Bankası, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi 1998'de bitirilmiştir. Bu projede çeşitli konu alanlarında program geliştirme çalışmaları da yapılmıştır. Aynı bağlamda Eğitim Fakültesi - Uygulama Okulu İşbirliği Programı başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan seçilen uygulama öğretmenleriyle seminerler yapılmıştır. Yeni Yapılanmanın sağlıklı bir şekilde yürüebilmesi için de YÖK kararıyla Eğitim Fakültelerinde uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla "Öğretmen Yetiştirme Millî Komitesi" kurulmuştur. Neticede, Öğretmen Yetiştirme Programlarında yer alan dersler ve içerikler yeniden belirlenmiştir. Bu yenileme çerçevesinde Eğitim Fakültelerinin bağımsız bölümleri olan Resim-İş Eğitimi Bölümleriyle Müzik Eğitimi Bölümleri tek bir çatı altında toplanmış ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak yapılandırılmıştır. Bu birleşme, toplum yaşamında vazgeçilmez bir yere sahip olan sanat eğitiminde;

ileriye değil, tam tersine geriye doğru bir gidişe yol açmışsa da, program değişikliklerinin bazı olumlu özellikleri de yok değildir (Akkaya, 2004: 34). Türkiye’de son olarak, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası’nın 1994–1997 yılları arasında yürüttüğü Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, Eğitim Fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; Resim-İş Bölümleri, Müzik Eğitimi Bölümü ile birlikte, kurulan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nde Anabilim dalları olarak yer almıştır. İdari yapılanmanın yanı sıra, her iki bölümdeki sanat derslerinin yarıyıllara göre ders dağılımları, kredileri ve içerikleri de değiştirilmiştir. Bu değişiklik, 1998–1999 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (EK 5).

2006–2007 öğretim yılına gelindiğinde Türkiye’de 22 Güzel Sanatlar Fakültesi ve 28 Eğitim Fakültelerine bağlı Resim-iş Eğitimi / Öğretmenliği istatistikî bilgisi ile karşılaşılmaktadır (EK 3 – EK 4).

Türkiye’deki sanat eğitiminin tarihi seyrine bakıldığında, akademik seviyede bir değişim ve gelişimin olduğu gözlenmektedir. Ne var ki, bu değişim ve gelişime katılım ve katkı, ancak sanat eğitiminin gerekliliğine ve önemine inanmış insanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Sanat ve onun eğitiminin, eğitim kurumlarında hak ettiği ağırlığı yakalayabilmesi ve sistemli bir şekilde gelişebilmesi, bu şekilde sağlanabilir. Bu özelliklerde yetişecek olan insanların mimarları da; çağın gereklerini yakalayabilmiş, gerekli donanım ve etkili bir eğitim politikasıyla yetişmiş olan eğitimciler olacaktır. Bu sebeple, her alanda olduğu gibi sanatın eğitiminde de çok iyi yetişmiş sanat eğitimcileri, bu misyonu yakalamada en temel yapı taşları olarak yerlerini alacaklardır.

#### **2.4. Sanat Eğitiminde Tasarım**

İngilizce ve Fransızcada “design” olarak yer alan tasarım sözcüğü; zihinde tutmak, niyet etmek, kastetmek, çizmek, plan yapmak, proje yapmak, tertip etmek, icat etmek, yaratmak gibi kelimelerle Türkçe ifadelerini bulur. Latince kökenli bir sözcük olan “design” dilimize dizayn telaffuzu ile yerleşmiştir. Dizayn özünde planlama ve düzenleme anlamlarını içermektedir.

Daha önceleri görsel sanatlardan söz edildiğinde sadece resim, heykel, seramik gibi kavramlar akla gelmekteydi. Günümüzde ise tasarım kavram olarak toplumda yeni yeni

oturmaktadır. Günlük hayatta bireylerin görsel sanatlar ve tasarım ile iç içe olması, durumu kolaylaştırmaktadır. Etrafa dikkatlice bakıldığında, sanatçı ve tasarımcıların eserlerini görmek mümkündür. Özsoy (2003: 39)'un verdiği örneklerden yola çıkarak;

*“...Sabahları kahvaltı yapılan masayı, çay bardakları ya da fincanları, kahvaltılıkların bulunduğu cam ya da porselen kapları, çeşitli motiflerin yer aldığı masa örtüsünü, evdeki mekanik araçları, mobilyaları, perdeleri ve daha nice ve her gün kullanılan, yüz yüze olunan tüm bu nesnelere tasarımcılar çizerler, şekillendirir ve biçimlendirirler.”*

Tasarım, genel olarak bir sanat eserinin; yapının veya teknik ürünün oluşum sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri kapsayan çerçeve, tasar çizim, dizayn olarak tanımlanır (TDK, 1992: 2143). Bir ürünü ya da sanat eserini ortaya koymadan önce çizim, maket, proje gibi pratik araştırmaların tümü tasarım olgusuyla gerçekleştirilir.

Tasarım sözcüğü yaygın olarak bir çalışmada kompozisyonunun organizasyonu, ustalıklı düzeni anlamında kullanılmaktadır (Keser, 2005: 330). Bu tanımda bir düzenleme ve uyumlu olarak bir araya getirme ifadesi yer almaktadır.

Tasar kelimesi Fransızca'da proje karşılığı ile kullanılmaktadır. Tasar; düzenleme, kompozisyon anlamlarını da içermektedir. Görsel sanatlarda yer alan elemanların (biçim, renk, doku vb.) uyumlu, etkili ve estetik bir biçimde düzenlenmesidir. Tasarım sanatsal araçlarla gerçeklikteki olayların ve nesnelere dış görünüşünün yeniden üretimi olarak ele alınmaktadır (Eroğlu, 2003: 161). Burada, tasarımın sanatsal ve estetik değerlerle ilişkili olmasının yanında, kopyaya gitmeden yeniden üretime dönük işin özünü ve özeti oluşturmak söz konusudur.

Sanatsal tasarım, nesnelere biçimlerinin basit bir kopyası değildir. Var olan elemanlarla farklı ve yeni olan özgün yaratımlar oluşturmak ve nesnelere derindeki özünü dile getirmektedir.

Tasarım geniş anlamıyla tasar, tasar çizim, tasar, tasarlamak, tasarlamak, tasarımcı gibi ifadeleri de içine alarak ele alınabilir. Tasar; tasarımın kâğıt üzerinde ya da başka



bir yolla yalın olarak ayrıntısız anlatılması olarak ifadesini bulur. Tasar; tasarımın tam olarak ve en son yetkin durumunun anlatımıdır. Bir çalışmanın Tasar olabilmesi için;

- Bir amaca hizmet etmesi
  - Düşünce ürünü olması
  - Yaratıcılık değeri bulunması
- gerekir.

Tasarım, alanlara özgü kullanımında daha geniş yelpazelerde ele alınabilmektir. Moda, mimari, grafik, mobilya, iç mekân, peyzaj, tekstil, endüstri ve web sayfası gibi işlevsel nesnelerin çekiciliğini artırmak üzere yapılan biçimsel düzen olarak tasarımın çeşitli boyutları bulunmaktadır.

Tasarımların ve projelerin atölyelerden hayata taşınma aşamasında deney ve eleştiri önemlidir. Denemeler gelişme için sonsuz olanaklar sağlamaktadır. Tasarım Eğitimi, deneme çabalarını destekleyen deney ve araştırma ortamları sunmaktadır. Tasarım eğitiminde ilk olarak kullanılacak ham maddenin, fikir ve malzeme olduğu anlaşılmalıdır. Bu elemanların önce seçilmeleri, daha sonra da bir sistem içinde bütünleştirilmeleri gerekmektedir.

Görsel Tasarım Öğeleri: Görsel öğeler, görsel tasarım ilkeleri doğrultusunda bir araya gelirler.

Temel Tasarımda Görsel Öğeler:

- Nokta
- Çizgi
- Renk
- Doku
- Işık-gölge
- Format ( boyutta )
- Biçim
- Yüzey

(Gökaydın, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi36/gokaydin.html>).

Tasarım öğeleri, tasarım ilkelerine bağlı olarak sentezlenmekte ve sanatsal değeri olan düzenlemelerin oluşumunda kullanılmaktadır.

Tasarım İlkeleri:

- Tekrar
- Uygunluk
- Zıtlık
- Koram
- Egemenlik
- Denge
- Birlik

(Gökaydın, 2002: 64–66).

Temel Sanat / Tasarım Eğitimi ve tasarım çalışmalarında yukarıda verilen tasarım ilkelerinden yararlanılır. Bir düzenlemede bu ilkelerden biri, birkaçı ya da hepsi bir arada kullanılabilir. Hangi ilkelerin birlikte kullanılacağına tasarımı oluşturan kişi karar verir. Yapıtlar, tasarımlar bu ilkelerin yardımı ile oluşturulur.

Tasarılama eğitimi, salt beceri ve tekniklerin öğretimi olarak düşünülmemelidir. Aynı zamanda bir problem ya da konu üzerinde nasıl çalışılacağını, birey olarak öğrencinin bu problem hakkında nasıl düşündüğünü ve ona nasıl yaklaştığını ele alır (Çellek, [http:// www. fotografya. gen. tr / issue – 8 / sanat\\_egitimi. html](http://www.fotografya.gen.tr/issue-8/sanat_egitimi.html)) Tasarılama eğitimi, bireylerin düşünmesi, tanımlaması, ilişkilendirme yapabilmesi, bildiklerini uygulayabilmesi, değişen bir ortamda çalışabilmesi açısından önemlidir. Alternatif çözümler bulmada ve problemlere eleştirel ve yaratıcı bakmada öğrencilere, merak etmeleri, hayal kurmaları, gözlem yapmaları, araştırmaları, ipuçlarını değerlendirebilme yollarını öğrenmeleri için fırsatlar oluşturmak gerekmektedir.

## **2.5. Sanat Eğitimi Sürecinde Temel Tasarım / Sanat Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi**

Sanat eğitimi süreci içinde Temel Tasarım / Sanat Eğitimi özünde görsel tasarımın esaslarına dayanarak öğrencilerin yetişmesi ve gelişmesi felsefesini taşımaktadır.

Temel Tasarıml dersleri çizgi, form, mekân, renk, üç boyutlu yapı, görsel algılama ve inceleme ile ilgilenir (Keser, 2005: 332).

Temel Sanat / Tasarıml Eğitimi ders olarak; sanat eserlerini oluşturan temel öge ve ilkelerin tanımlanması ve kullanılması, sanat eğitimi alan öğrencinin yaratıcı yeteneğinin geliştirilmesi ve estetik doyumun olgunlaştırılması amaçlarına göre bir süreç izlemektedir.

Temel Sanat / Tasarıml Eğitimi'nin tarihçesine baktığımızda; bu dersi ilk kez sanat öğretiminde uygulamaya koyan Bauhaus'dur. Açık bir ifade ile; Temel Tasarıml derslerinin temeli Bauhause'a, Johannes Itten'in hazırlık derslerine dayanmaktadır. Temel Tasarıml dersleri, bu okulda kuramsal ve uygulamalı olarak yürütülmüştür.

İlk olarak 1919'da Almanya'da kurulan Bauhaus, çok amaçlı bir uygulama ve tasarıml okuludur. 20. yüzyılın teknolojik devrimi, yeni tasarımcıların yetişeceği yeni bir okul tipini gerekli bulduğundan Bauhaus kurulmuştur (Çağdaş, 1985: 108).

Çağın gereklerine göre kurulmuş olan bu okulla, uygulamalı ve teorik olarak işlenen dersler bağlamında pek çok yeni tasarıml hayata katılmıştır.

Lang (1998: 3); Temel Tasarıml dersinin, tüm sanatçı ve tasarımcılar için bir başlangıç dersi olarak Almanya'da Bauhause'ta geliştirildiğini belirtmiştir.

Temel Tasarıml dersleri Londra'da Maurice de Sausmarez, Harry Thubron, Tom Hudson, Victor Pasmore ve Richard Hamilton tarafından başlatıldı. Hatta Victor Pasmore, Temel Tasarıml derslerinin sanat eğitimi için bilimsel bir eğitim sağladığını iddia etmiştir.

Bauhaus'taki Ön Hazırlık Dersleri'nin, günümüz sanat eğitimi en çok etkileyen derslerin başında geldiği; bu derslerin günümüzde de Temel Tasarıml veya Temel Sanat Eğitimi adıyla sanat eğitimi yapan kurumlarda zorunlu bir ders olarak verilmekte olduğu görülmektedir.

Anlaşıldığı üzere; Bauhaus’la gelen ve sanat eğitimine katılan en önemli yenilik, “Basic Design” (Temel Tasarım) eğitimi olmuştur. Temel Sanat / Tasarım Eğitimi, yaratıcı kişiliğin sanat ve yeteneklerinin, görsel bilinç ve düşüncenin, estetik bilgi yoğunluğu sağlamanın ana eğitimi olarak programda yer almıştır. “Basic Design” adıyla Bauhaus’da “Hazırlık” olarak bir yıl süreyle uygulanan bir ders olmuştur. Üst sınıfta da dallara göre dağılmış olarak sürdürülmüştür.

## **2.6. Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitiminde Temel Tasarım / Sanat Eğitimi Dersleri**

Görsel Sanatlar Eğitiminde Temel Sanat Eğitimi, genel olarak plastik sanatların temel eleman ve prensiplerini içermekte ve üst sınıflarda geliştirilecek uzmanlık dallarına sağlam bir temel oluşturmaktadır.

Sanatta öğrenme, diğer alanlardaki öğrenmelerden farklı değildir. Kişideki kapasitelerin yetiye dönüşmesi ve bu yetilerin yeniyi yaratmaya olanak verecek biçimde gelişmesi olarak ifadesini bulmaktadır (Kırıçoğlu, 2002: 101–109). Sanatsal öğrenmede insanlarda görülen iki baskın davranış yaklaşımı vardır:

- Sanatı öğrenirken hiçbir güdüleme, düşünce, bilgi olmadan gelişen öğrenme biçimidir. Okul öncesi çocuklar, birçok ünlü sanatçı buna bir örnek gösterilebilir. Burada öğrenme kesit yolu ile olmaktadır. İşlemin temeli devinimdir. Yapılan devinim bıraktığı iz bir geri dönüt olarak bireye geri döner, tekrarlar, çeşitlemeler, eklemek silmek bu öğrenme biçiminin etmenleridir.

- Bilgi, düşünce ve anlatıma uygun simge yaratma çabasıdır. İmgelerini, duygularını, düşüncelerini, bilgilerini gereği işleyerek görselleştirir. Bu öğrenmede sorunlar öğrenilerek çözülür, çözerken öğrenilir (Kırıçoğlu, 2002: 101–109).

Her iki öğrenme yaklaşımında da öğrenci sonuçta Görsel Sanatların dilini oluşturan çizgi, doku, renk, kompozisyon vb. temel tasar öğe ve ilkelerini kullanır. Lisans öğrencilerinin Temel Tasarım dersinin öğretim alanını, sanatın dilini oluşturan öğeler, öğeler arası ilişkiler, görsel öğrenme, ilkeler oluşturmaktadır.

Türkiye’de 1957 yılında İstanbul’da kurulan Tatbiki Güzel Sanatlarda bağımsız olarak ilk kez Temel Tasarım / Sanat dersi yer almıştır. Bu ders ile; “öğrencileri çeşitli malzeme ve tekniklere alıştırmak, gerçek ve güzel formlar için duyu ve duyuları geliştirmek, ellerini gözlerini eğitmek, duygulu-düşünceli, yaratıcı çalışma güçlerini artırmak” (Atalayer, 1994: 72) amaçlanmıştır.

Geçmişten günümüze, çok gelişen Temel Tasarım Eğitimi dersi, bu dalda uzmanlık gerektirmektedir. Bu durum, bu dalda uzmanlaşmış eğiticileri gerekli kılmaktadır. Görsel sanatların “temel ruhu”, bu eğitimidir.

Tarihsel süreç içerisinde Temel Tasarım Eğitimi’ni ele alan Atalayer (1994: 71)’e göre: “Temel Sanat Eğitimi, 20. yy. toplum biçimlerinin, sanat yaşamının temel öğretimi olarak, diyalektik bir zorunlulukla var olmuştur.”

Temel Sanat Eğitimi, endüstrileşmeyle beraber değişen biçimler ve yenilenen tasarımlara yönelik daha farklı ve etkili tasarımlar oluşturabilmede algılama ve görsel deneyimi geliştirecek akademik bir eğitimin gerekliliğinden doğmuştur.

Yurdakul ve Sarıkavak (1989: 69), Hacettepe Üniversitesi Temel Sanat Eğitimi konulu sempozyumda görüşlerini belirtmişlerdir. Temel Sanat Eğitimi kavramının yol açtığı karışıklığı ortadan kaldırmak amacıyla adının Temel Tasarım (Basic Design) olarak değiştirilmesini önermişlerdir.

Temel Tasarım / Sanat Eğitimi, uluslar arası yaygın adıyla “Basic Design” olarak tanımlanmıştır. Basic, temelsel ve temele özgü olan anlamını karşılarken; Design, düşünmek ve tasarlamak anlamlarını karşılamaktadır. İçerik ve kapsamı ile bütünsel olarak ele alındığında bir disiplin olarak “Temel Tasarım” diye adlandırmak daha doğru olmaktadır.

## **2.7. Sanat Eğitimi Sürecinde Grafik Tasarım Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi**

Grafik sözcüğü Latince’den gelir ve yazı, resim ve çizgi anlamlarını içerir. Kökeni insanın sanatta ilk ürünlerini verdiği çağa dayanır. Ancak tarihsel süreç içinde bu

kavramın sürekli bir şekilde değiştiği görülür. Temelde zgn baskı, Resim ve Grafik Tasarımı olarak bir sınıflandırma görülse de, Grafik'in değişmeyen özelliği kalıplar kullanılarak çoğaltma yapısıdır.

Grafik Sanatları'nın toplumla i ie olan başka bir yönü de "Afiş"i, "İllstirasyon"u, "Tipografi"yi, "Endüstri Grafiği"ni, "evre Düzenlemesi"ni, "Dekorasyon Sanatları"nı, "Animasyon"u, "Kitap Tasarımı"nı ve "Bilgisayar Grafiği"ni kapsamadır (İçmeli, 1985: 65). Grafik iletişim ve Baskı resim sanatının her evresindeki üretim sürecinde tasarım, yaratıcı düşünme, güçlü bir Şekilde araç-gereç kullanma becerisi, imge zenginliği bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Artut (2001: 109)'a göre: "Grafik Tasarımı günümüzde önemli bir görsel iletişim sanatıdır. Sanatta grafik, görsel olarak algılanan varlıkların-nesnelerin görüntü, renk ve Őekillerle yansıtılması olayıdır."

Günümüzde eğitim, ister örgün isterse yaygın olsun, her alanda farklı nitelikte araçlarla etkinliğini sürdürmektedir. İnsanlar arası iletişimi sağlayan araçlardan biri olan grafik sanatı, bu anlamda önemli bir yere sahiptir. İletişim, grafik tasarımın var olma nedenidir. Grafik Tasarım görsel bir iletişim sanatıdır.

Grafik tasarım ürünleri, geniş halk kitlelerini estetik açıdan eğitmekte etkin rol oynamaktadır. İnsanların günlük yaşamında afiş, illüstrasyon, animasyon, çizgi filmler, endüstri grafiği ve evre düzenlemeleriyle geniş bir biçimde yer almaya başlayan grafik sanatı, hemen her yaşın eğitiminde etkili olmaya başlamıştır. Grafik sanatı, içinde yaşadığı toplum ile i içe olan bir sanattır.

Grafik rnlerinin anlatım gücü, sze dayalı anlatım gücünü aşmıştır. Aynı dili konuşmayan, yazmayan, hatta okuma-yazma bilmeyen insanlara grafik simgelerle aynı Őeyleri anlatma olanağı vardır. Grafik sanatının temel işlevi bir mesajı iletmek, bir ürün ya da hizmeti tanıtımdır. Görsel iletişim yoluyla yazı ve elemanları estetik kurallar çerçevesinde düzenlemektedir.

İşte bu olanak, grafik sanatını çeşitli uzmanlık dallarını kapsayan bir meslek durumuna getirmiştir. Grafik tasarım; reklâm dünyası, görsel medya, bilgisayar, fotoğraf, film sektörü, çoklu ortam denilen multimedya ve matbaacılık gibi pek çok alanı kapsamaktadır.

Lisans öğrenimi sadece teknik eğitim sürecini değil, aynı zamanda yaratıcı düşünme sürecini kapsamak durumundadır. Grafik Sanatlarda, tarih boyunca süregelen yaratıcı düşünme geleneğini tümüyle yitirmeden lisans öğrenimini kendi içine kapalı bir eğitim sisteminden, disiplinler arası bir eğitime doğru yönlendirmek ve bu alandaki mekanik ve otomatik üretimin sanatsal boyutlarını artırmak zorundayız (Genç, 1985: 60).

Grafik Tasarım öğretim programları bireylere temel bilimleri içeren bilgi ve beceriler, özel mesleki bilgi beceriler yanında iletişim kurabilen, teknolojiyi kullanabilen, alanda kazandığı bilgi ve becerileri kullanarak üretim yapan bireyleri yetiştirmeyi amaçlamalıdır.

## **2.8. Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitiminde Grafik Tasarım Dersleri**

Grafik sanatlar, güzel sanatlar eğitimi içindeki bölüm programlarında ders olarak ya da başlı başına bölüm olarak yer almıştır.

Türkiye’de grafik eğitimi ilk kez, 1927’de Güzel Sanatlar Akademisinde verilen derslerle başlamıştır. 1957 yılında başlı başına bir bölüm olarak ilk Grafik Bölümü, İstanbul’da Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu’nda açılmıştır.

Türkiye’deki Grafik Tasarım derslerinin tarihsel süreci, çeşitli kaynaklardan incelenmiş ve aşağıda bu sürecin başlangıçtan günümüze ayrıntılı zaman dökümü çıkarılmıştır:

**1927–28** Grafik Eğitimi ilk kez Güzel Sanatlar Akademisinde verilen derslerle başlamıştır.

**1932–33** İlk kez ortaöğretim için resim öğretmeni yetiştirme amacı taşıyan bir kurum olan Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, resim ve atölye çalışmaları yanında grafik dersleri de yer almıştır.

**1933** Güzel Sanatlar Akademisi'nde Mithat ÖZER öncülüğünde Grafik Eğitimi derslerine yönelik afiş atölyesi açılmıştır.

**1956–57** İstanbul'da Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulunun kuruluşu ile ilk Grafik Bölümü oluşturulmuştur.

**1982** Güzel Sanatlar Akademisi Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüşmüş ve burada diğer güzel sanatlar bölümleriyle beraber Grafik Bölümü'nde de eğitim vermeye devam etmiştir.

**1982** Devlet Tatbikî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne dönüştürülmüş ve burada pek çok güzel sanatlar eğitimi bölümleri yanında Grafik Bölümü'nde eğitim vermeye devam etmiştir.

**1990** sonrası yurda dağılmış olan pek çok üniversitede güzel sanatlar fakülteleri ile eğitim fakültelerine bağlı resim-iş eğitimi / öğretmenliği bölümleri kurulmuş ve buralarda diğer sanat dalları ve dersleri dışında Grafik Sanat dalı ile Grafik eğitimi dersleri yer almıştır (Becer, 1999: 114–116).

**2000**'li yıllarda, her üniversiteye bağlı bir Güzel Sanatlar Fakültesi ve Grafik Sanatlar Bölümü bulunması eğilimi gelişmektedir.

**2006** Grafik Bölümü'nde eğitim veren Güzel Sanatlar Fakültelerinin sayısı 22'ye ulaşmıştır. Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi / Öğretmenliği bölümleri içinde ise Grafik Anasanat dalı öğrencileri, sınav dönemlerinde alınan öğrenci sayısına bağlı olarak değişmektedir.



Çağdaş yönelim ve ihtiyaçlardan doğan Grafik Tasarımı, kendisine Güzel Sanatlar Fakülteleri ile Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Bölümlerinin bünyesinde bir eğitim ortamı bulmuştur. Başlangıçta resim sanatının geleneklerine sahip olmakla birlikte, daha sonra çeşitli ihtiyaçlara çözüm üretmeyi amaç edinen ve uygulamaya dayanan bir tasarım eğitimi olarak kabul görmüştür. İçinde bilgisayar teknolojisinin olanaklarını barındıran pek çok yeni tekniğin kullanılması, Grafik Tasarım eğitimi verilen kurum ve bölümleri ayrıcalıklı kılmaktadır.

### **2.8.1. Türkiye’de Grafik (Tasarım) Bölümü’nde Eğitim Veren Yüksek Öğretim Kurumları**

1927 yılında Güzel Sanatlar Akademisinde verilen derslerle Türkiye’de ilk kez Grafik Eğitimi süreci başlamıştır. Günümüzde ise; 22 tane Güzel Sanatlar Fakültesi’nde, Grafik Tasarım bağımsız bir Anabilim Dalı olarak gelişimine devam etmektedir (EK 3).

Reklâm ajanslarının yanı sıra, basın-yayın kuruluşları ve TV kanalları da grafik tasarımcı ve uygulamacılarına gereksinim duymaktadır. Ticaret ve sanayinin gelişimi Grafik Tasarımın önemini ortaya çıkarırken, reklâmcılığın gelişimi de grafik eğitime yönelimi artırmıştır.

Grafik eğitime yönelimdeki artışın göstergesi ise; günden güne Grafik Bölümü’nde eğitim veren fakültelerin sayısının artmasıdır

EK 3 incelendiğinde her yıl açılan kontenjanların artarak günümüze ulaştığı görülmektedir. Buna bağlı olarak, sayıca artan kurumların niteliğinin de geliştirilmesi sorumluluğu ortaya çıkmaktadır.

### **2.8.2. Türkiye’de Grafik Tasarım Anasanat ATL Dersleri Veren Yüksek Öğretim Kurumları**

1940’li yıllarda is eğitimi programlarıyla ağırlıklı eğitim uygulayan öğretmen okullarının çoğalması ve birbirini izleyen sürelerde 1970’li yıllarda eğitim enstitülerinin tüm Anadolu’ya yayılması, sanat eğitiminin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. 2547 sayılı kanunla yüksek öğretimin yeniden düzenlenmesi, Eğitim ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin ayrı ayrı programlanmasını sağlamıştır. Günümüzde Ankara, İstanbul, İzmir, Eskişehir, Erzurum gibi illerdeki üniversitelerde olduğu gibi hemen hemen bütün

üniversitelerde yer alan Eğitim Fakülteleri artık çağdaş Türkiye'nin sanat eğitimcilerinin yetiştirildiği kurumlar olmuştur.

2005–2006 Öğretim Yılında eğitim veren Eğitim Fakültelerine bağlı Resim-iş Eğitimi/Öğretmenliği'nin sayısı 28'e ulaşmıştır. EK 5'te ÖSYS – Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'ndaki (2006: 127–130) veriler incelenerek oluşturulmuş listede bu fakülteler görülmektedir. Türkiye genelinde ele alınan fakültelerin bölümlerine alınacak öğrenci sayısı, sınav dönemlerinde açıklanmaktadır. Kontenjan olarak belirtilen sayı, genellikle 20 ile 100 arasında değişmektedir.

Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi / Öğretmenliği çıkışlılar; Resim, İş Eğitimi gibi görsel sanatlar eğitiminde öğretmenlik yapabildikleri gibi kamu kuruluşlarında da görev alabilmekte veya serbest sanatçı olarak ilgili alanlarda çalışabilmektedirler.

Bu alanlar 9 (Dokuz) adet anasanat atölye dersleri olarak Resim-iş Öğretmenliği Programı'nda yer almaktadır. Bunlara aşağıda yer verilmiştir:

- Resim I-II-III-IV-V-VI
- Grafik Tasarımı I-II-III-IV-V-VI
- Heykel I-II-III-IV-V-VI
- Tekstil Tasarımı I-II-III-IV-V-VI
- Seramik I-II-III-IV-V-VI
- Geleneksel Türk Sanatları I-II-III-IV-V-VI
- Özgünbaskı I-II-III-IV-V-VI
- Endüstriyel Tasarım I-II-III-IV-V-VI
- Fotoğraf I-II-III-IV-V-VI

Eleman ve atölye imkânları sınırlı bölümler bu dersleri mevcut durumlarına göre düzenlemektedir. Grafik Tasarım, diğer anasanat atölye derslerinde olduğu gibi Resim-İş Eğitimi Bölümlerinin öğretim elemanı ve fiziki ortamı ile kapasiteleri dikkate alınarak düzenlenmektedir. Grafik Tasarım Anasanat Atölye dersleri, dört yıllık lisans eğitiminin son üç yılında altı yarıyıl süresince verilmektedir (YÖK, 2006: 91).

Türkiye’de Resim-iş Eğitimi / Öğretmenliği’nin yer aldığı 28 üniversitenin listesi Ek 2’de verilmiştir. Ek 3’te ise; Türkiye’deki Resim-iş Eğitimi / Öğretmenliği’ne bağlı Grafik Anasanat Dalı’nın bulunduğu 23 üniversite tablo biçiminde gösterilmiştir.

### **2.9. Temel Tasarım ile Grafik Tasarım İlişkisi**

Temel Tasarım dersleri kapsamındaki kavramların büyük bir bölümü temel seviyedeki bilgilerden oluşmaktadır. Bu dersleri alan öğrenciler, plastik elemanlardan kurulu çalışmalarla ve tasarım ilkelerine dayalı ürünlerle ilk uygulamalarını gerçekleştirirler. Öncelikle Temel Tasarım dersleri diğer anasanat derslerinde olduğu gibi Grafik Tasarım dersleri için de temel oluşturucu ve hazırlayıcı özellikler taşımaktadır. Temel Tasarım sayesinde öğrenciler, Grafik Tasarım derslerini alt yapısı kazanılmış bir şekilde ve hazır bilgilerle devam ettirmektedirler.

Gökaydın (2002: 141)’in ifadesine göre Temel Tasarım; Resim, Grafik, Heykel, Mimari gibi sanat kollarının eğitiminde çabukluk kazandıran ve alt yapı oluşturan görsel yanı ağırlıklı bir düşünüş sistemidir.

Temel sanat/tasarım eğitimi çalışmalarının önce soyut nitelikte ve ilkelerin kendi anlatım gücünü ortaya koyacak şekilde yapılması önerilmektedir. Daha sonra kazanılan davranışlar, bilgi-beceri bağlamında belirli amaçlara hizmet eden Grafik tasarım, Seramik Tasarım ve Moda Tasarımı gibi işlevsel tasarımlara dönüştürülebilir.

Temel Tasarım dersleri yaratıcı bir süreci içermektedir. Bilindiği gibi gözlem yapmak, araştırmak, fikir üretmek, tanımak ve değerlendirmek bu yaratıcı sürecin bileşenlerini oluşturmaktadır. Öğrencilerin, sözü edilen bu bileşenleri hayata geçirebilmeleri için, çevre ve madde ile yapıcı, düzenlemeci ilişkiler kurarak yeni biçimler yaratması gerekmektedir. Grafik Tasarım içinde de gözlem yapma, algılama, ayrıntıyı fark etme, fikir oluşum altyapısını geliştirme önemli yer tutmaktadır.

Tasarlanan ürün ne olursa olsun ve hangi alanda üretilmiş olursa olsun, kullanılan ham madde öncelikle fikir ve malzemedir. Bu elemanların seçiminden bir sistem içinde

bütünleştirilmesine kadar, deneme süreci ve üretim süreci denen iki zorlu süreç yer almaktadır (Gökaydın, 2002: 22).

İşte bu deneme ve üretim sürecinde fikir ve malzeme; Grafik Tasarım, Endüstriyel Tasarım, Seramik Tasarım ve Tekstil Tasarım gibi tasarım disiplinleri ile gerek uygulama gerekse bilgilenme ve bilgilendirme bağlamında ilişkilendirilerek tasarımlarda yaşar hale gelebilmektedir.

Tasarlama eğitimi; merak etme, hayal kurma, gözlem yapma, araştırma ve ipuçlarını değerlendirme süreçlerini içermektedir. Sorunlara eleştirel ve yaratıcı bakarak pratik çözümler üretmeyi gerektirir. Böyle bir tasarlama ve tasarım eğitimi sürecinin gereği, genelde Temel Tasarım ve ayrı bir disiplin alanı olarak Grafik Tasarımı ile yerine getirilmektedir.

Güngör (1972: 1); Temel Tasar kitabında çalışmalar sürecinde örnek gösterilmemesi gerektiğini, öğrenci buluşlarına ve düş gücünün dışavurumuna olanak sağlanmasının önemli olduğunu dile getirmektedir.

Temel Tasarım derslerinde de Grafik Tasarım derslerinde de, öğrencilere yaratıcı güçlerini ortaya koyarak gözlemlerini, izlenimlerini, duygu ve düşüncelerini, tasarım ve imgelerini sanat eğitimi yoluyla ifade edebilme ve geliştirme yetisi kazandırılmalıdır. Bu çerçevede; görsel tasarım öğeleri, perspektif temel ilkeleri, renk ilişkileri, doku ve ışık-gölge kavramları, doğadan dönüşümler, üç boyutlu uygulamalar, görsel anlatım teknikleri ve yaratıcılık kavratılabilecektir. Tüm bunların deneme ve araştırma biçimlerinin çeşitlendirilmesinde, öğrencilerin özgür ve aktif olması sağlanmalıdır.

TTE Güzel Sanatlar Eğitimi yapan yüksek öğrenimin birinci sınıflarının ana dersi olarak da ayrı bir öneme sahiptir. Bu ders ile; öğrencilerin görebilen, sezebilen, araştıran, düşünen, üretken bireyler haline gelerek yaratıcı ve yapıcı güçlerinin gelişmesine çalışılmaktadır. Bu dersin esası; nokta, çizgi, koyu-açık, leke, doku, boşluk-doluluk, renk gibi plastik unsurları ve kompozisyon, ritim, denge, ışık-gölge, perspektif, armoni gibi estetik ilkeleri kavratmaktır. Sanat uğraşısında bulunan öğrencilerin örneğe ve

ezbere bağımlı ve dayalı değil; bilinçli tavırlar almalarını, çağın gereksinimleri doğrultusunda çözümlemelere varabilmelerini sağlamak; disiplin, sabır ve teknik beceri kazandırma yolunda olan TTE dersi, öğrenciye son derece geniş bir özgürlük de tanımaktadır (Balamir, 1999: 4-5).

TTE aracılığıyla algılama ve görsel deneyimi geliştirecek akademik bir eğitimin ilk kazanımlarının elde edilmesiyle beraber, bireyin kendi tasarım duygusunu özgünleştirme yolunda ilerleme çabaları da görülmektedir.

Okul çağına gelen herkes, nasıl bir dilin yazımını ve okuma-yazma becerisini temelden öğrenerek kazanıyorsa; tasarımcı bir aday da görsel elemanları ve zengin imgeleri tasarım ilkeleriyle organize edeceği kuralları temelden öğrenmek durumundadır. Etkili okuma yazmada; önce harflerin, sonra hecelerinin, ardından kelimelerin, kelimelerle cümle kurmanın, cümlelerle paragraf oluşturma ve paragraflarla sayfalar oluşturmanın öğrenilmesi yöntemli bir şekilde sağlanmaktadır. Birden etkili edebi metinler ortaya koyan, yazar olma yolunda ilerleyen ya da okuduklarını anlayıp anlamlandırabilen öğrenci nitelikleri beklenemez. Bu, zaman içerisindeki çeşitli deneme süreçlerini kapsayan etkinliklerle ilgilidir. O nedenle, tasarım eğitimi alan öğrencilere deneme-yenilme imkânlarını tanımak gerekir.

TTE'nin belirlenen hedef ve davranışlarına uygun bir şekilde; verimli, programlı ve sistemli yapılması halinde üniversite birinci sınıftan sonraki üst sınıflarda etkisi görülecektir. Bu sebeple görsel sanat uğraşısında TTE'nin, öğrenciye disiplin, bilinç, teknik beceri, yaratıcı kişilik, özgünlük... gibi sağladığı kazanımlar büyük önem taşımaktadır. Çünkü TTE amaçları, unsurları, ilkeleri ve geniş kapsamıyla teoride ve pratikte çok iyi öğrenilmiş olmayı gerektirir. Bu nedenle Grafik Tasarımı başta olmak üzere Resim, Heykel, Özgünbaskı gibi üst sınıflardaki anasanat derslerine olumlu etkisi ve katkıları görülecektir. Özellikle Grafik Tasarımı anasanat atölye derslerinin çalışma alanı için; temel plastik unsurlar ve estetik ilkeler gibi değerler temelden kazanılmış olacaktır.

Öztuna (2006: 61), öğrencilerin TTE derslerinde yaratıcı düşünme ile beraber, eleştirel ve analitik düşünme yollarını kazanmalarını, birinci yıl eğitiminin en önemli yapı taşları olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda TTE'nin görsel, eleştirel ve analitik düşünme yollarına ulaşmada öğrenciye kılavuz olduğu ve kuram ile uygulamanın, temel tasarım eğitiminde önemli rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle daha en baştan derslerde verilen projelerle, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat Dalı'nı kendilerine hedef belirleyen öğrencilerin kendi bakış açılarının gelişimine katkıda bulunmak gerekir. Bu projelerle; öğrenciler kuramsal bilginin yanında, tekniğin ve yaratıcı becerinin nasıl yorumlanması gerektiğini kavramış olurlar. Bir müddet deneme-yanılma yolu ile doğruya ulaşma çabalarını sürdürerek, yılsonuna yakın kendi görsel sentezlerine yönelik projeler tasarlayabilme sürecine girerler.

Temel Tasarım derslerinde problemin belirlenmesi, problemin çözümü için veri toplama aşamasının görsel ve kuramsal olarak tamamlanması, düşüncenin kâğıda aktarılması, projenin eskiz aşamasının yani beyin jimnastiğinin yapılması, eskizlerin öğrenciyle paylaşılarak seçimi gibi tasarım süreçlerinin yerine getirilmesi gereklidir. Böylece öğrenciler, üzerine çalıştıkları ve isimlerinin geçtiği her tasarımda orjinale yaklaşarak iyi birer tasarımcı olabilme yoluna ilerlerler. Tüm bunlar, yakın gelecekteki ve daha ilerdeki gelişimin ve kariyerin ön koşulu olarak görülmelidir.

## Üçüncü Bölüm

### İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Türkiye’de sanat eğitimi alanındaki akademik çalışmalar giderek artmaktadır. Bu bağlamda Temel Tasarım / Sanat Eğitimi ve Grafik Tasarım eğitimi alanları ile ilgili konularda çeşitli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada, bu araştırmanın içeriği ile ilgili olanlara yer verilmiştir.

Yüksel’in (1998) “Güzel Sanatlar Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları” başlıklı yüksek lisans tez araştırmasında, genel olarak Temel Sanat / Tasarım Eğitimi dersinin işlenişinde teorik ve pratikte yaşanan sorunlar saptanmıştır.

Türkiye’deki beş ayrı üniversitenin Güzel Sanatlar Fakültelerinden 27 öğretim elemanı ile 128 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Araştırmada uygulanan anketler ile şu bulgular elde edilmiştir:

- Öğretim elemanlarının Temel Sanat / Tasarım Eğitimi konusunda uzmanlaşma durumları anket sonuçlarına göre yetersiz bulunmuştur.
- Temel Sanat / Tasarım Eğitimi dersinde sanatçı eğitimcilerin daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Temel Sanat / Tasarım Eğitimi dersinin kazanımlarının, üst sınıflara ve diğer sanat dallarına yönelik çalışmalara transfer edilmesinde güçlükler saptanmıştır.
- Temel Sanat / Tasarım Eğitimi’nin üniversitelerarası bir koordinasyonu oluşturularak, ekip anlayışı ile yürütülmesi ihtiyacı saptanmıştır.

- Temel Sanat / Tasarım Eğitimi bir öğretim dersinden önce yaratıcı kişilik eğitimi buluş ve zekânın ortaya çıkarılıp, kişilik öğelerinin yeniden yapılandığı bir süreç olduğu saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak, günümüzde öğretim elemanlarının TTE'yi alana yönelik olarak görmelerinden ve alana yönelik sınırlı malzemeyle yürütmelerinden kaynaklanan sorun ve güçlüklerin yaşandığı ortaya çıkmaktadır.

Seylan ( 2004)'ın "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Temel Tasarım (Basic Desing) Dersinin Verimlilik Düzeyini Artırıcı Uygulama Modellerinin Araştırılması ve Geliştirilmesi" başlıklı tezinde; Türkiye'de ilk ve ortaöğretime sanat eğitimcisi yetiştiren Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri'nin akademik programındaki Temel Tasarım dersinin özel işlevleri ve bunların ne ölçüde yerine getirildiği araştırılmıştır.

Araştırma bulgularına göre;

Ülkemizde ve gelişmiş ülkelerde sanat ve tasarım eğitimi veren yükseköğretim programlarında, değişik adlar altında da olsa, Temel Tasarım dersine yer verildiği ortaya çıkmıştır.

Temel Tasarım Eğitimi dersinin bir yaratıcı kişilik eğitimi olarak özel işlevleri yerine getirdiği saptanmıştır.

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde, ders çıktılarında yararlanma durumunda olan üst sınıf öğretim elemanlarının, Temel Tasarım Eğitimi derslerinin niteliği ve özel işlevleri konusunda görüş birliği içinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Temel Tasarım Eğitimi ders kazanımlarının üst sınıf çalışmalarına transfer edilemediği saptanmıştır.

Temel Tasarım Eğitimi derslerini veren öğretim elemanlarının çoğunluğunun, bu alanda eğitim uzmanı olmadıkları ortaya çıkarılmıştır.



Temel Tasarım Eğitimi'nde ders ortamlarının, fiziksel kapasite ve teknik donanımlar bakımından yetersiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Yılmaz'ın (1993) "Sanatçı ve Sanat Eğitimsi Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Eğitiminde Uygulanan Yöntemler" başlıklı doktora tezinde; yükseköğretim kurumlarındaki Grafik Tasarım derslerinde uygulanan yöntemlerle ilgili öğretim elemanlarının görüşleri incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre;

Grafik tasarım derslerinde öğretim yöntemleri belirlenirken; işlenen konular, sahip olunan araç-gereçler, kullanılması planlanan teknikler, içinde bulunulan zaman uygunluğu, öğrenci grubunun büyüklüğü, öğrencilerin bilgi düzeyi ile yetenek ve ilgileri gibi konuların dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Öğretim elemanlarının Grafik Tasarım eğitiminde genel olarak yaparak ve yaşayarak, gösterip yaptırma ve bireysel çalışma yöntemlerini daha çok tercih ettikleri saptanmıştır.

Öğretim elemanlarının işlenen konuya ilişkin uygulamaları destekleyici bir biçimde teorik bilgiye de yer verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Grafik Tasarım çalışmalarında öğrencilere deneme ve araştırma yapabilmeleri için zaman tanınarak, gerekli şartların oluşturulmasının önemi saptanmıştır.

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının rehberliğinde proje çalışmalarına yönlendirilmelerinin gerektiği ortaya çıkarılmıştır.

Çağdaş bir eğitim aracı olan bilgisayar; Grafik Tasarımı eğitiminin etkinliğini artırmak için tasarımların ön aşamaları ve son biçimlendirmelerinde öğretim yöntemi olarak kullanılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Grafik Tasarım eğitiminde sanat eğitimcilerinin hoşgörülü, yapıcı fakat belli kuralları da koruyan tavır içinde, dengeli bir özgürlüğün tanındığı bir atölye atmosferini benimsedikleri saptanmıştır.

Grafik Tasarım eğitiminde en doğru değerlendirmenin, öğrencinin kendi kendisiyle kıyaslanarak bireysel gelişimini, başarısını ve öğrenme düzeyini ölçebilen değerlendirme olduğu saptanmıştır.

Erişti (2005)'nin "Grafik Tasarım İlkelerine Dayalı Olarak Geliştirilmiş Etkileşimli Eğitim CD'lerinin ilköğretimde Temel Sanat Elemanlarının Öğretiminde Etkililiği" başlıklı doktora tezinde; Grafik Tasarım ilkelerine dayalı etkileşimli eğitim CD'lerinin ilköğretimdeki Temel Sanat elemanlarının öğretiminde etkililiğinin nasıl olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmacı tarafından Grafik Tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilen ve Temel Sanat elemanlarına ilişkin çeşitli uygulamaları kapsayan ilköğretim öğrencilerine dönük "Temel Sanat Elemanları CD'si" araştırmada uygulama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında Temel Sanat Elemanları CD'si, Temel Sanat Elemanları Başarı Testi ve Etkileşimli CD İle Öğrenmeye İlişkin Öğrenci Görüşleri Anketi uygulanırken, araştırma tek grup öntest-sontest modelinde desenlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle; aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Grafik Tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilmiş etkileşimli eğitim CD'lerinin ilköğretimde Temel Sanat elemanlarının öğretiminde kullanılmasının, öğrenci başarısını artırdığı saptanmıştır.

Öğrencilerin son test ve öğrenmenin kalıcılığı testi puan ortalamaları arasındaki korelasyonun yüksek olması, öğrenmenin yüksek düzeyde kalıcılık taşıdığına göstergesi olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin, etkileşimli eğitim CD'si ile öğrenme konusunda büyük ölçüde olumlu görüşlere sahip oldukları saptanmıştır.

## **Dördüncü Bölüm**

### **YÖNTEM**

Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

#### **4.1. Araştırmanın Modeli**

Temel Tasarım Eğitimi'nde karşılaşılan sorun ve güçlüklerin neler olduğu ve Grafik Tasarım derslerine ne şekilde etki edeceği belirlenmeye çalışılan bu çalışmada "Tarama Modeli" kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da şu anda var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2000: 77). Bu model çerçevesinde; Grafik Tasarıma alt yapı oluşturan Temel Tasarım Eğitimi'nin öğrenci görüşleriyle belirlenen etkileri, araştırma anketi ile toplanan bilgilere dayalı olarak betimlenmeye çalışılmıştır. Grafik Anasanat Dalı öğrencilerinin karşılaştıkları Temel Tasarım eğitimi kaynaklı sorunlar ile Grafik Tasarım anasanatındaki sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir. Temel Tasarım Eğitimi ile ilgili eğitim sorunlarının tanımlanabilir nitelikte olması halinde, tarama modelindeki araştırmalarla daha iyi anlaşılabilir. Tarama modelindeki bu araştırmalar, ilk ve temel araştırma özelliği taşıdığı için sanat eğitimi kuramcılarına ve uygulayıcılarına katkılar sağlamaktadır. (Balcı, 1997: 21). Ayrıca konuyla ilgili alan araştırması yapılarak kaynaklar taranmış, ilgili programlar incelenmiş ve alanlarında uzman ve deneyimli sanat eğitimcilerinin görüşlerinin yer aldığı kaynaklara başvurulmuştur.

#### **4.2. Evren**

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Öğretmenliği Programında yer alan Grafik Tasarımı Anasanat dersleri öğrencileri oluşturmaktadır. Türkiye genelinde GSE. Resim-iş Öğretmenliği Programının yer aldığı 28 üniversite tespit edilmiştir (EK 4). Ancak araştırmanın kapsamına giren ilgili Resim-iş Öğretmenliği / Eğitimi Programının, 4 yıl ve üstünde faaliyet gösteriyor olma şartı aranmıştır. Ayrıca bu süre içerisinde Grafik Tasarımı Anasanat ATL I-II-III-IV-V-VI derslerine programda yer veriliyor olması gereğine dikkat edilmiştir. Tüm bu şartları; 28 üniversite içinde 23'ü taşıdığından araştırma evrenimiz 23 üniversiteyi kapsamaktadır.

Bu şartları taşımayan 5 üniversitenin ilgili bölüm programı araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

### 4.3. Örneklem

Araştırma için tüm evrene ulaşmak ve bu kadar geniş bir kütleyi ele alıp incelemek zor olacağı düşüncesiyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada, 23 üniversite içerisinde 3 üniversite örneklem olarak alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrenciler; gelişmişlik düzeyi yüksek olan, şehir merkezlerinde yer alan, ulaşılması kolay ve ekonomik olan 3 üniversiteden tercih edilmiştir (EK 2). Eskişehir- Anadolu Üniversitesi, İstanbul- Marmara Üniversitesi ve İzmir- Dokuz Eylül Üniversitesi belirlenen üç üniversitedir. Bu üniversitelerin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Öğretmenliği Programlarında anasanatı Grafik Tasarımı olan öğrenciler, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Örneklem, bu üç üniversitenin Grafik Tasarımı Anasanat dalındaki 87 öğrenciden 60'ını kapsamaktadır. Grafik Tasarım Anasanat 2.-3.-4. sınıf öğrencilerinden 20'ser olmak üzere toplam 60 olarak belirlenmiştir. Her üç üniversitenin Resim-iş Öğretmenliği Programı Grafik Tasarım Anasanat Atölye öğrenci sayısı 25–30 arası olduğu ve birbirine çok yakın görüldüğü için, her birinden 20 öğrenci örnekleme alınmıştır.

Tablo 1 ve Tablo 2'de örnekleme giren Grafik Anasanat öğrencileri ile ilgili sayısal bilgiler verilmiştir.

**Tablo 1**  
**Araştırmanın Örneklemi**

Küme	Evren	Örnekleme Seçilen	Araştırmaya Katılan	Değerlendirme Dışı Bırakılan	Değerlendirmeye Alınan
Resim-İş Öğrt. Grafik Tasarım Anasanat Öğrencileri	1485	87	60	1	59

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan 87 Grafik Tasarım Anasanat öğrencisinden 60'ı araştırma anketine yanıt vererek araştırmaya katılmıştır.

Anketlerden eksik doldurulmuş olan sadece 1 anket, değerlendirme dışı bırakılmıştır. Böylece; araştırma için 59 öğrenciden toplanan bilgiler değerlendirmeye alınmıştır.

**Tablo 2**  
**Örneklemin Oransal Dağılımı**

Üniversite / Fakülte / Bölüm	Grafik Tasarım Anasanat ATL (2.-3.-4. Sınıf) Öğrenci Sayısı	Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı	Ulaşılan Öğrenci Sayısı
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği	30	20	20
Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği	32	20	19
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği	25	20	20

Tablo 2 incelendiğinde, 3 üniversite bazındaki Resim-iş Öğretmenliği Programı Grafik Tasarım Anasanat Atölye öğrencilerinin sayıca dağılımı görülmektedir.

Araştırma örneklemindeki 60 Grafik Anasanat öğrencisinin kişisel özelliklerinden oluşan bilgilere, tablolar halinde yer verilmiştir. Tablo 3'te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları, Tablo 4'te öğrencilerin yaşlarına göre dağılımı, Tablo 5'te öğrencilerin mezun oldukları liseye göre dağılımı görülmektedir.

**Tablo 3**  
**Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı**

CİNSİYET	F	%
BAYAN	38	64.4
BAY	21	35.6
TOPLAM	59	100

Yukarıdaki Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %64,4'ünün bayan, %35,6'sının ise erkek olduğu görülmektedir. Buna göre bayan öğrencilerin çok az bir farkla sayıca fazla görülmesine karşın, öğrencilerin cinsiyet bakımından sayısal dağılımının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

**Tablo 4**  
**Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı**

YAŞ GRUBU	F	%
18-21 YAŞ	20	34.5
22 YAŞ VE ÜSTÜ	38	65.5
TOPLAM	58	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %65,5'inin 22 yaş ve üstü olduğu, %34,5'inin ise 18-21 yaş arası olduğu görülmektedir. Bu duruma göre; 22 yaş ve üstündeki öğrenciler, 18 yaş alt sınır olmak üzere 22 yaş altındakilere oranla yaklaşık iki katı sayıya sahiptir.

**Tablo 5**  
**Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımı**

MEZUN OLUNAN LİSE	F	%
GÜZEL SANATLAR LİSESİ	29	49.2
MESLEK LİSESİ	11	18.6
ANADOLU LİSESİ	2	3.4
GENEL LİSE	10	16.9
DİĞER	7	11.9
TOPLAM	59	100

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğrencilerin lisans eğitiminden önce mezun oldukları liselere ilişkin bilgi vermektedir. Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin %

49.2'si Güzel Sanatlar Lisesi, %18.6'sı meslek lisesi, %3.4'ü Anadolu lisesi mezunu iken, %16.9'u genel lise ve %11.9'u diğer liselerden mezun durumdadır. Buna göre; araştırmaya katılanların hemen hemen yarısını, Güzel Sanatlar Lisesi mezunu öğrenciler oluşturmaktadır.

#### **4.4. Verilerin Toplanması**

Araştırmada bilgi toplama aracı olarak “Temel Tasarım Eğitiminin Grafik Tasarım Anasanat Dalına Etkisi İle İlgili Öğrenci Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılmıştır (EK 1). Bu anket yoluyla Eğitim Fakültelerine bağlı GSE. Bölümlerinin Resim-iş Öğretmenliği Programlarında anasanatı Grafik Tasarımı olan öğrencilerden, araştırmanın amacıyla belirtilen sorulara cevap oluşturacak veriler toplanmıştır.

Önce araştırma konusuyla ilgili çalışmalar taranmış araştırmada veri toplamak üzere oluşturulan anket, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilen ankete son şekli verilmiştir. Son şekliyle anket, öğrencilerin Temel Tasarım'ın Grafik Anasanata etkisiyle ilgili olarak, “Temel Tasarım'ın Programdaki Yeri ile İlgili, Öğretim Süreçleriyle İlgili, Grafik Tasarımla ilişkisi ve Öğretim Elemanları İle İlgili” durumların belirlenerek görüşlerin ortaya çıkmasına yönelik toplam 33 sorudan oluşmaktadır.

Anket uygulaması, anketlerin dönüş oranını artırmak amacıyla, ekteki EK-4'te belirtilen üniversitelerden Anadolu Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'ne gidilerek araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Konu ve alan uzmanları ile gerekli görüşmelerin yüz yüze ve bire bir olarak sürdürülmesine özen gösterilmiştir. İlgili yerlerden gereken izinler alındıktan sonra yapılmasına dikkat edilmiştir (EK 5).

#### **4.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması**

Tezin konusuna bağlı olarak sınırlılıklar kısmında belirtilen üniversitelerde Resim-iş Öğretmenliği Bölümü Grafik Anasanat Dalı 2.-3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsayan



toplam 33 soruluk bir anket formu düzenlenmiştir. Dört ana bölümden oluşan bu anket formlarında öğrencilerin görüşleri tespit edilerek yorumlanmıştır. Bu anket formunun tezin genel çerçevesini bozmaması açısından bulgular kısmında yer verilmeyerek ihtiyaç duyulduğunda incelenmesi için ekler bölümüne aktarılması yapılmıştır.

Anket formunun II. Bölümünde yer alan ve dört başlıkta toplanan sorun grubuna ilişkin olarak öğrencilerin görüşleri: (1) Katılıyorum, (2) Kısmen Katılıyorum, (3) Kararsızım, (4) Kısmen Katılmıyorum, (5) Katılmıyorum şeklinde derecelendirilmiştir.

<b>Katılıyorum</b>	<b>(1)</b>	<b>1. 00 – 1. 80</b>
<b>Kısmen Katılıyorum</b>	<b>(2)</b>	<b>1. 81 – 2.60</b>
<b>Kararsızım</b>	<b>(3)</b>	<b>2. 61 – 3. 40</b>
<b>Kısmen Katılmıyorum</b>	<b>(4)</b>	<b>3. 41 – 4. 20</b>
<b>Katılmıyorum</b>	<b>(5)</b>	<b>4. 21 – 5. 00</b>

Öğrenciler tarafından konulara ilişkin verilen cevaplar, ayrı ayrı başlıklar altında tablolaştırılarak veriler çözümlenmiştir.

Tezin konusuna bağlı olarak sınırlılıklar kısmında belirtilen üniversite 2.-3-4. sınıf öğrencilerine uygulanan anketlerin değerlendirmesinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Bu program ile; anketin uygulanması sonucunda elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış ve verilerin çözümlenmesinde istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. Girişi yapılan verilerin soru bazında frekansları bulunmuş, yüzdeleri ve sorular ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçların tümü istatistik-î gerçeklere dayandırılmıştır. 60 kişiye uygulanan anketten çıkan sonuçlara göre grafik tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolara bulgular kısmında yer verilmiştir. Her seçenekteki frekansların yüzdeleri alınarak bu yüzdelerle göre değerlendirme yapılmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilip verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, uzmanların ışığında geçerli ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

## **Beşinci Bölüm**

### **BULGULAR VE YORUM**

Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinin Temel Tasarım dersine yönelik görüş ve önerilerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde; araştırma sonucunda elde edilen veriler, tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Temel Tasarım dersinin Grafik Tasarıma etkisine ilişkin durumlar araştırılarak ve belirlenen güçlüklerin istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmesi yönünde Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinin görüşleri irdelenmiş ve yorumlar getirilmiştir.

#### **5. 1 Öğrencilerin, Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkisine Yönelik Görüşleri**

Öğrencilerin Temel Tasarım derslerinin, Grafik Tasarım Anasanat Atölye derslerindeki etkisine yönelik görüşleri, tablolar oluşturularak yorumlanmıştır. Bu görüşler;

(PY) Temel Tasarım Eğitimi'nin programdaki yeri ile ilgili,

(ÖS) Öğretim süreçleri ile ilgili,

(GT) Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisiyle ilgili,

(ÖE) Öğretim üyeleri / elemanları ile ilgili

olmak üzere dört grup halinde ayrı ayrı incelenmiş ve yorumlanmıştır.

#### **5. 1. 1 Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi'nin Programdaki Yeri**

##### **İle İlgili Görüşleri**

Araştırmanın birinci alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım Eğitimi derslerinin programdaki yerine ilişkin görüşleri belirlenerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğrencilere, Temel Tasarım'ın Güzel Sanatlar Eğitimi veren akademik programlardaki yeri ile ilgili 5 soru yöneltilmiştir. Programdaki Yeri ifadesinin baş harflerini karşılayan PY kısaltması, her bir önerme numaralandırılarak kullanılmıştır. Tablo 6'da görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ( $\bar{X}$ ) ve standart sapmalar (ss), gösterilmektedir.

**Tablo 6**  
**Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitiminin Programdaki Yeri İle İlgili Görüşleri**

GÖRÜŞLER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorum		Katılmıyorum		n	$\bar{X}$	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
PY 1	23	39.7	17	29.3	12	20.7	3	5.2	3	5.2	58	2.07	1.14
PY 2	26	43.3	22	36.7	3	5.0	5	8.3	4	6.7	60	1.98	1.20
PY 3	41	69.5	12	20.3	3	5.1	2	3.4	1	1.7	59	1.47	.88
PY 4	42	70.0	14	23.3	1	1.7	1	1.7	2	3.3	60	1.45	.89
PY 5	2	3.3	1	1.7	3	5.0	7	11.7	47	78.3	60	1.40	.92
PY 6	47	78.3	7	11.7	3	5.0	1	1.7	2	3.3	60	1.40	.92

**PY 1:** Temel Tasarım, Bauhaus'un programında ilk kez yer alışından günümüze kadar gelişerek varlığını sürdürmektedir.

**PY 2:** Temel Tasarım dersinin programdaki yerini; dersin tanım, ilke ve yöntemleri açısından uygun buluyorum.

**PY 3:** Temel Tasarım Eğitimi, disiplinler arası anlayışla diğer disiplinleri de kapsayacak nitelikte aktarımlı bir program izlemelidir.

**PY 4:** Temel Tasarım Eğitimi, ana sanat atölye dersleri için temel oluşturucu ve hazırlayıcı bir işlevi üstlenmektedir.

**PY 5:** Temel Tasarım, sadece görülenin tekrarlanarak, kopya çalışmaların yapılmasını gerektirir.

**PY 6:** Temel Tasarım, geleceğe hazırlarken sürekli yenilenmeyi gerektirir.

Tablo 6'daki değerler incelendiğinde, ilk olarak ğrencilerin (PY 1) "Temel Tasarım ile Bauhaus'un ilgisi" konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin %39.7'si Temel Tasarım ile Bauhaus'un ilgisini kurarken, %29.3'lük bir oranda "kısmen" bu ilgiyi kurabilmektedir. Diğer yandan; öğrencilerin %10.4'ü buna katılmazken, %20.7'si kararsızlıklarını belirtmişlerdir. Buna göre; öğrencilerin yarısından çoğunun (%69), Bauhaus'un Temel Tasarım derslerinin başlangıcında ve gelişiminde etkili olduğunun farkında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin görüşlerinin sorulduğu ikinci önerme, (PY 2) "Temel Tasarım dersinin programdaki yeri; dersin tanım, ilke ve yöntemleri açısından uygundur." önermesidir. Öğrencilerin %43.3'ü bu önermeye "katılıyorum", %36.7'si "kısmen katılıyorum" şeklinde katıldıklarını belirtmişlerdir. Önermeye katılmayan öğrencilerin oranı %6.7 iken "kısmen" katılmayanların oranı %8.3'tür. Öğrencilerden katılıp katılmamak konusunda "kararsız" olduklarını belirtenlerin oranı ise yalnız %5.0'dır. Buna göre; öğrencilerin büyük bir bölümünün (%80) Temel Tasarımı; tanım, ilke ve yöntemleri açısından programdaki yeriyle örtüşen bir ders olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilere görüşleri sorulan üçüncü önerme, (PY 3) "Temel Tasarım Eğitimi, disiplinler arası anlayışla diğer disiplinleri de kapsayacak nitelikte aktarımlı bir program izlemelidir." önermesidir. Bu önermeye katılan öğrenciler %69.5'tir. "Kısmen" katıldıklarını belirten öğrencilerin oranı %20.3'tür. Buna karşılık, öğrencilerin %1.7'si bu önermeye katılmazken, %3.4'ü "kısmen" katılmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca %5.1 oranında da "kararsız" olan öğrenciler vardır. Bu verilerden öğrencilerin neredeyse tamamının (%89.8), Temel Tasarım Eğitimi hayata geçirebilmek için diğer disiplin alanlarını da kapsayan disiplinler arası bir anlayışla dersin yürütülmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin görüşlerinin sorulduğu dördüncü önerme, (PY 4) "Temel Tasarım Eğitimi, anasanat atölye dersleri için temel oluşturucu ve hazırlayıcı bir işlevi üstlenmektedir." önermesidir. Öğrencilerin %70'i bu önermeye katıldıklarını, %23.3'ü ise "kısmen" katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu önermeye katılmayan ğrenci oranı %1.7 ve "kısmen" katılmayanların oranı ise yine %1.7'dir. Bu değerler, öğrencilerin yaklaşık olarak

tümünün (%93.3) Temel Tasarım Eğitimi derslerinin, üst sınıflardaki anasanat atölye derslerine temel oluşturduğu ve hazırlayıcı etkisi olduğu görüşünü taşıdıklarını göstermektedir.

Öğrencilerin görüşlerinin sorulduğu beşinci önerme, (PY 5) “Temel Tasarım, sadece görülenin tekrarlanarak kopya çalışmaların yapılmasını gerektirir.” önermesidir. Öğrencilerin %78.3’ü bu önermeye katılmadıklarını belirtirken, % 11.7’si ise “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık, öğrencilerin %3.3’ü bu önermeye katılırken; sadece %1.7 oranındaki öğrenciler “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu değerler; tamama yakın %90 oranındaki öğrencilerin, Temel Tasarım ile sadece görülenlerin tekrar edilmesinin, kopya çalışmaların yapılmasının yanlış olduğu görüşünü taşıdıklarını göstermektedir.

Yeni ve çağdaş anlayıştaki bir Temel Tasarım Eğitimi’ne yönelik öğrenci görüşlerinin sorulduğu son önerme ise, (PY 6) “Temel Tasarım, geleceğe hazırlarken sürekli yenilenmeyi gerektirir.” önermesidir. Öğrencilerin %78.3’ü bu önermeye katıldıklarını belirtirken, % 11.7’si ise “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, öğrencilerin %3.3’ü bu önermeye katılırken; sadece %1.7 oranındaki öğrenciler “kısmen” katılmışlardır. Bu verilerden öğrencilerin tamamına yakın bir bölümünün (%90), Temel Tasarım’ın sürekli yenilenerek geleceğe hazırlanması ve yeni, çağdaş bir anlayışta programda yer alması gerektiği görüşünde oldukları ortaya çıkmaktadır.

### **5. 1. 2 Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Süreçleri İle İlgili Görüşleri**

Araştırmanın ikinci alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım dersleri kapsamındaki öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Temel Tasarım derslerinde öğretim süreçleri içine giren ders içerik ve saatleri, ders teknik ve yöntemleri, ders kaynaklarının durumu, atölyelerin fiziksel durumları, teknolojinin kullanımı... vb. konularda öğrencilerin görüşlerini ifade eden yanıtların çözümlenmesi yapılmıştır. Öğrencilere, ilgili dersin öğretim süreçleriyle ilgili 9 soru yöneltilmiştir. Öğretim Süreçleri ifadesinin baş harflerini karşılayan ÖS kısaltması, her bir önerme için kullanılmıştır. Tablo 7’de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama

( $\bar{X}$ ) ve standart sapmalar (ss) görülmektedir. Şekil 1. 4'te ise aritmetik ortalamalara ilişkin grafik verilmektedir.

**Tablo 7**  
**Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Süreçleri İle İlgili Görüşleri**

GÖRÜŞLER	Katılıyorrum		Kısmen Katılıyorrum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorrum		Katılmıyorrum		n	$\bar{X}$	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
ÖS 1	44	73.3	15	25.0	1	1.7	-	-	-	-	60	1.28	.49
ÖS 2	6	10.0	14	23.3	13	21.7	12	20.0	15	25.0	58	3.27	1.34
ÖS 3	14	24.1	15	25.9	8	13.8	13	22.4	8	13.8	59	2.76	1.41
ÖS 4	38	64.4	10	16.9	1	1.7	6	10.2	4	6.8	60	1.78	1.29
ÖS 5	52	86.7	5	8.3	1	1.7	1	1.7	1	1.7	60	1.23	.72
ÖS 6	15	25.0	8	13.3	3	5.0	2	3.3	32	53.3	60	3.47	1.77
ÖS 7	46	76.7	8	13.3	3	5.0	2	3.3	1	1.7	60	1.40	.87
ÖS 8	50	83.3	7	11.7	1	1.7	1	1.7	1	1.7	60	1.27	.73
ÖS 9	49	81.7	8	13.3	3	5.0	-	-	-	-	60	1.23	.53

**ÖS 1:** Temel Tasarım'ın teknik ve beceri öğretiminde, uygulama ağırlıklı yöntemlerin seçilmesi tasarım isteğini artırır.

**ÖS 2:** Temel Tasarım konusundaki yayınlar, sayı ve kapsam bakımından yeterlidir.

**ÖS 3:** Temel Tasarım derslerinin belirtilen saat, kredi ve içeriklerini yeterli buluyorum.

**ÖS 4:** Atölye, teknik malzeme gibi fiziksel durumlar iyi olursa, Temel Tasarım derslerindeki öğretim süreçleri olumlu yönde etkilenir.

**ÖS 5:** Temel Tasarım derslerinde gelişmiş teknolojilerin kullanımı yaygınlaştırılabilir.

**ÖS 6:** Temel Tasarım, değişmez kurallara ve gelenekselleşen eğitim yaklaşımlarına göre şekillenmelidir.

**ÖS 7:** Öğretim süreci içinde öğrencilerin Temel Tasarım işleri, belli periyotlarla sergilenmelidir.

**ÖS 8:** Temel Tasarım'da gerçekleştirilen tasarımlar zaman zaman, belli projelerde (biental-trienal, fuar... vb.) yer alabilir.

**ÖS 9:** Temel Tasarım'da değerlerle düşünerek sorun çözerken, bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinlikler ağırlık taşımalıdır.

Tablo 7'den anlaşıldığı gibi; öğrencilere ilk olarak (ÖS 1) "Temel Tasarım'ın teknik ve beceri öğretiminde, uygulama ağırlıklı yöntemlerin seçilmesi tasarım isteğini artırır." önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye katılan öğrenci oranı %73.3 iken, "kısmen" katılan oranı ise %15'tir. Ayrıca bu konuda öğrencilerin %1'i kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Önermeye katılmayan öğrenci ise yoktur. Bunlara göre; öğrencilerin tamamına yakın bir bölümü (%88.8) Temel Tasarım için hazırlanan bir programda teknik ve beceri öğretimine yönelik amaçlarla, uygulama ağırlıklı yöntemlerin seçilmesinin tasarım isteğini artırdığı görüşünü taşımaktadır.

Öğrencilere yöneltilen ikinci önerme (ÖS 2) "Temel Tasarım konusundaki yayınlar, sayı ve kapsam bakımından yeterlidir." önermesidir. Öğrencilerin %25'i katıldıklarını, %20'si "kısmen" katıldıklarını belirtirken; %10'u katılmadıklarını, %23.3'ü "kısmen" katılmadıklarını ve %21.7'si de "kararsız" olduklarını belirtmişlerdir. Bu değerler, öğrencilerin yarıdan biraz azının (%45) Temel Tasarım konusundaki yayınların sayı ve kapsam bakımından yetersiz bulunduğunu göstermektedir.

Öğrencilere üçüncü olarak (ÖS 3) "Temel Tasarım derslerinin öğretim sürecindeki ders kredi, saat ve içeriklerini yeterli bulup bulmadıkları" konusunda görüşleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğrencilerin %24.1'i yeterli bulduklarını, %25.9'u "kısmen" yeterli bulduklarını, %13.8'i yeterli bulmadıklarını,

%22.4'ü “kısmen” yeterli bulmadıklarını ve %13.8'i “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre, öğrencilerin yarısı (%50) Temel Tasarım derslerinin öğretim sürecindeki ders kredi, saat ve içeriklerini yeterli bulmaktadır. Öte yandan diğer yarısı (%50) da yetersiz bulmaktadır.

Öğretim süreçlerine ilişkin sunulan dördüncü önerme (ÖS 4) “Atölye, teknik malzeme gibi fiziksel durumlar iyi olursa Temel Tasarım'daki öğretim süreçlerini olumlu yönde etkiler.” önermesidir. Bu önermeye öğrencilerin %64.42'ü katıldıklarını, %16.9'u “kısmen” katıldıklarını belirtirken; %6.8'i katılmadıklarını, %10.2'si “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında %1.7 oranındaki öğrenci de bu konuda “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre; öğrencilerin tamamına yakını (%81.3) atölye, teknik malzeme gibi fiziksel durumlardaki iyi şartların öğretim süreçlerini olumlu yönde etkilediği görüşünü taşımaktadır.

Öğrencilere beşinci olarak (ÖS 5) “Temel Tasarım derslerinde gelişmiş teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması” konusundaki görüşleri sorulmuştur. Yüksek oranda bir katılım gerçekleşmiştir. Öğrencilerin % 86'sı buna katıldıklarını, %8.3'ü “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre %94.3 oranındaki öğrenciler, Temel Tasarım derslerinde çağı yakalamak ve yeni tasarımlar yapıp deneyerek kolaylıkla hayata geçirebilmek amacıyla; gelişmiş teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması gerektiği görüşündedir. Öğrencilerin çok çok az bir bölümü karşı görüştedir.

Öğretim süreçlerine ilişkin sunulan altıncı önerme, (ÖS 6) “Temel Tasarım, değişmez kurallara ve gelenekselleşen eğitim yaklaşımlarına göre şekillenmelidir.” önermesidir. Buna katılmayan öğrencilerin oranı %53.3, “kısmen” katılmayanların oranı %3,3'tür. Öte yandan öğrencilerin %25'i bu önermeye katıldıklarını, %13.3'ü “kısmen” katıldıklarını belirtirlerken, %5.0'ı “kararsız” olduklarını belirtmişleridir. Bu durum, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%56.6) Temel Tasarım'ın kalıplaşmış değişmez kurallara göre ve gelenekselleşen eğitim yaklaşımları ile şekillenmesine karşı olduklarını ortaya çıkarmaktadır.



Öğrencilere yedinci olarak (ÖS 7) “Öğretim süreci içinde öğrencilere ait Temel Tasarım işlerinin, belli periyotlarla sergilenmesi” konusundaki görüşleri sorulmuştur. Bu konuda öğrencilerin % 76.7’si katılımlarını, %13.3’ü “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi, öğrencilerin hemen hemen tamamı aynı görüşü paylaşmaktadır. Buna göre %90 oranında öğrenci, öğrencilerin gerçekleştirdiği Temel Tasarım işlerinin belli zaman aralıkları ile sergilenmesi gerektiğini belirtmektedir. Öğrencilerin çok çok az bir bölümü karşı görüştedir.

Sekizinci önermeyle (ÖS 8) “Temel Tasarım’da yapılan tasarımların zaman zaman, belli projelerde (bienal-trienal, fuar... vb.) yer alabilmesi” konusundaki öğrenci görüşlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Öğrencilerin %83.3’ü bu önermeye katıldıklarını, %11.7’si “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu durumda öğrencilerin tamamı sayılabilecek (%95) büyük bir bölümü, Temel Tasarım süreci içinde gerçekleştirilen tasarımların bienaller, yarışmalar, fuarlar, trienallar gibi belli projelerde yer almasını ve hayata geçirilmesini önemli görmektedir.

Dokuzuncu önermede öğrencilere (ÖS 9) “Temel Tasarım’da değerlerle düşünerek sorun çözerken, bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinliklerin ağırlığı” konusunda görüşleri sorulmaktadır. Öğrencilerin %81.7’si bu tür etkinliklerin ağırlık taşıması gerektiği düşüncesine katılırken, %13.3’ü buna “kısmen” katılmaktadır. Buna göre; değerlerle düşünme ve sorun çözme süreci olarak görülen sanatsal süreç içinde bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinliklerin, öğrenciler tarafından %100 olarak ağırlık taşıması gerektiği öngörülmektedir.

### **5. 1. 3 Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkisi İle İlgili Öğrenci Görüşleri**

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım ile Grafik Tasarım arasındaki ilgiye dönük görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Grafik Tasarımın alt yapısını oluşturan Temel Tasarım Eğitimi’nde tasarımın temel öğeleri, tasarım ilkeleri, yaratıcı düşünce ürünleri, teknik bilgi ve becerilerin kazanımı, gözlem ve imgelerin ifadesi, tasarımcı kimliğinin oluşumu gibi konularda öğrencilerin görüşlerinin çözümlenip yorumlanması yapılmıştır. Öğrencilere, iki alan arasındaki ilişkiye yönelik 9 soru yöneltilmiştir. Grafik Tasarım ifadesinin baş harflerini karşılayan GT kısaltması,

her bir önermenin sıralamadaki yeri dikkate alınarak kullanılmıştır. Tablo 8’de görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ( $\bar{X}$ ) ve standart sapmalar (ss) görülmektedir. Şekil 1. 5’te ise aritmetik ortalamalara ilişkin grafik verilmektedir.

**Tablo 8**  
**Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkisiyle İlgili Öğrenci Görüşleri**

GÖRÜŞLER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorum		Katılmıyorum		N	$\bar{X}$	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
GT 1	47	78.3	10	16.7	2	3.3	1	1.7	-	-	60	1.28	.61
GT 2	22	37.3	21	35.6	3	5.1	5	8.5	8	13.6	59	2.25	1.40
GT 3	26	44.1	19	32.2	9	15.3	3	5.1	2	3.4	59	1.92	1.06
GT 4	38	64.4	15	25.4	1	1.7	2	3.4	3	5.1	59	1.59	1.05
GT 5	30	50.0	18	30.0	5	8.3	5	8.3	2	3.3	60	1.85	1.10
GT 6	26	43.3	23	38.3	1	13.3	8	13.3	2	3.3	60	1.95	1.14
GT 7	38	64.4	12	20.3	6	3.4	2	3.4	1	1.7	59	1.58	.93
GT 8	31	51.7	19	31.7	6	3.3	2	3.3	2	3.3	60	1.75	1.00
GT 9	47	78.3	8	13.3	2	3.3	2	3.3	1	1.7	60	1.37	.84

**GT 1:** Temel Tasarım; farklı düşünebilme ve yaratıcı düşünce ürünlerini iletebilme yönünden Grafik Tasarım'a kaynaklık eder.

**GT 2:** Temel Tasarım dersleri, ana sanat atölye dersimi Grafik Tasarım olarak seçmemde etkili olmuştur.

**GT 3:** Temel Tasarım eğitimi aldıktan sonra; Grafik Tasarımı'ndaki bilgi ve becerileri daha çabuk kazandığımı düşünüyorum.

**GT 4:** Grafik Tasarımı'nda, temel tasarım öğeleri ve ilkelerini kullanabiliyorum.

**GT 5:** Temel Tasarım derslerindeki başarımın, Grafik Tasarımı ana sanat atölye derslerindeki başarımı etkilediğini düşünüyorum.

**GT 6:** Temel Tasarım ile ilgili yeterli donanıma sahip öğrencilerin, Grafik Tasarım Ana sanat Dalı derslerinde başarılı olacağı fikrindeyim.

**GT 7:** Temel Tasarım eğitimi ile Grafik Tasarım eğitiminin alt yapısı oluşturulurken, dersin işlenişinin kalıpsal yöntemlerden arındırılması gerekir.

**GT 8:** Temel Tasarım yaratıcı güçlerin ortaya konarak, gözlem ve imgelerin Grafik Tasarım yoluyla ifade edilip geliştirilmesi yetisini kazandırır.

**GT 9:** Grafik Tasarım ana sanat öğrencisi tasarımlar yaparken, tasarımcı gibi çalışarak tasarımcı olmayı öğrenmek durumundadır.

Tablo 8 incelendiğinde; ilk olarak öğrencilerin (GT 1) “Temel Tasarım farklı düşünebilme ve yaratıcı düşünce ürünlerini iletebilme yönünden Grafik Tasarım'a kaynaklık eder.” önerisine yönelik görüşleri bulunmaktadır. Öğrencilerin %78.3'ü bu önermeye katıldıklarını, %16.7'si “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında % 3.3 oranında öğrenci “kararsız” olduklarını belirtirken, %1.7'si “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, %95 katılım oranı ile nerdeyse tüm öğrencilerin Temel Tasarım'ın farklı düşünebilme, aynı zamanda yaratıcı düşünce ve sezgi ürünlerini iletebilme yönünden Grafik Tasarım'a kaynaklık ettiği görüşünde olduklarını göstermektedir.

İkinci olarak (GT 2) “anasanat atölye dersinin Grafik Tasarım olarak seçilmesinde Temel Tasarım derslerinin etkileri” sorgulanmıştır. Öğrencilerin %37.3'ü Grafik Anasanat Dalı'nı seçmede Temel Tasarım'ın etkisine katılırken, %35.6'sı buna “kısmen” katılmaktadır. Buna göre; Grafik Tasarım'ın alt yapısı olarak görülen Temel Tasarım'ın, öğrenciler tarafından %72.9 oranında anasanat dalını seçerken etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilere üçüncü olarak (GT 3) “Temel Tasarım Eğitimi’ni aldıktan sonra, Grafik Tasarım’daki bilgi ve becerileri çabuk kazanıp kazanmadıkları” sorulmuştur. Bu konuda öğrencilerin %44.1’i kazandıklarını, %32.2’si “kısmen” kazandıklarını belirtirken, %15.3’ü kararsızlıklarını belirterek çekimser kalmışlardır. Öte yandan %3.4’ü kazanmadıkları görüşünü ortaya koyarken, %5.1’i “kısmen” kazanmadıkları görüşünde birleşmiştir. Bu değerler, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%76.3) Temel Tasarım Eğitimi’ni aldıktan sonra, Grafik Tasarım’daki gerekli bilgi ve becerileri daha çabuk kavrayıp edindikleri görüşünü taşıdığını göstermektedir.

Temel Tasarım ile Grafik Tasarım ilgisinin sorgulandığı dördüncü önerme, (GT 4) “Grafik Tasarımı’nda, temel tasarım öğeleri ve ilkelerini kullanabiliyorum.” önermesidir. Öğrencilerin %64.4’ü bu önermeye katıldıklarını, %25.4’ü “kısmen” katıldıklarını belirtirken; %5.1’i katılmadıklarını ve %3.4’ü “kısmen” katılmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca geriye kalan %1.7 oranındaki çok az öğrencinin “kararsız” olduğu görülmüştür. Bu değerlere göre; öğrencilerin tümüne yakın büyük bir bölümünün (%89.8) Grafik Tasarım’ın temelini oluşturan çizgi, şekil, doku, renk, mekan, ton değerleri gibi temel tasarım öğelerini ve bunları yerli yerinde kullanma ilkelerini Grafik Tasarım derslerinde rahatlıkla uygulamaya koyabildikleri anlaşılmaktadır.

Beşinci olarak, (GT 5) “Temel Tasarım derslerindeki başarıım, Grafik Tasarım anasanat atölye derslerindeki başarıyı etkilemiştir.” önermesi yer almaktadır. Öğrencilerin %50’si bu önermeye katıldıklarını belirtmektedir. “Kısmen” katılanların oranı %30, “kısmen” katılmayanların oranı %8.3 iken katılmayanlarınki %3.3’tür. Bir de kararsızlıklarını belirten %8.3 oranında bir öğrenci grubu vardır. Tüm bu değerler içinde %80 oranı ile öğrencilerin; Temel Tasarım derslerindeki başarılarının, Grafik Tasarım anasanat derslerindeki başarının habercisi olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Bu durum, hemen hemen öğrencilerin tamamına yakınının, Temel Tasarım’daki başarının Grafik Tasarım üzerindeki başarıya etkisi olduğu görüşünü taşıdıklarını göstermektedir.

Bu bölümdeki altıncı önerme, (GT 6) “Temel Tasarım ile ilgili yeterli donanıma sahip öğrencilerin, Grafik Tasarım Anasanat derslerinde başarılı olacağı fikrindeyim.” önermesidir. Öğrenciler %43.3’ü bu önermeye katıldıklarını, %38.3’ü “kısmen”

katıldıklarını belirtmiştir. Öte yandan öğrencilerin %3.3'ü katılmadıklarını belirtirken, %13.3'ü “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca “kararsız” olanlar da vardır ve bunların oranı %1.7 gibi çok az bir değerdedir. Bu durum; öğrencilerin neredeyse tamamının (%81.6) Temel Tasarım ile ilgili yeterli donanımı kazanmış olanların, Grafik Tasarım Anasanat derslerinde başarılı ve yetkin olmada avantajlı oldukları görüşünü taşıdıklarını göstermektedir.

Yedinci olarak, (GT 7) “Temel Tasarım eğitimi ile Grafik Tasarım eğitiminin alt yapısı oluşturulurken, dersin işlenişinin kalıpsal yöntemlerden arındırılması” konusunda görüşler alınmıştır. Öğrencilerin %64.4'ü bunun gerekliliğini, %20.3'ü “kısmen” gerekliliğini belirtmiştir. Buna karşılık, öğrencilerin %1.7'si bunun gerekmediğini, %3.4'ü “kısmen” gerekmediğini belirtmiştir. Ek olarak %10.2 oranındaki öğrenciler “kararsız” olduklarını belirterek çekimser kalmışlardır. Tüm bunlar; büyük bir öğrenci kitlesince (%84.7) Grafik Tasarım'ın alt yapısının oluşturulduğu Temel Tasarım derslerinin işlenişinde, kalıpsal ve sıradan yöntemlerle yaklaşımların bırakılması gerektiği görüşünün benimsendiğinin göstergesidir.

İki alan ilişkilendirmesinde sekizinci önerme, (GT 8) “Temel Tasarım yaratıcı güçlerin ortaya konarak gözlem ve imgelerin Grafik Tasarım yoluyla ifade edilip geliştirilmesi yetisini kazandırır.” önermesidir. Öğrencilerden %51.7'si buna katıldıklarını, %31.7'si “kısmen” katıldıklarını belirtirken %10'u “kararsız” kalmışlardır. Öte yandan; %3.3'ü katılmayanlarla, yine %3.3'ü “kısmen” katılmayanların oranını göstermektedir. Tüm bu değerlerden; öğrencilerin tamamına yakınının (%83.4), Temel Tasarım'da gözlem ve izlenimlerle duygu, tasarım ve imgelerin yaratıcılık katılarak Grafik Tasarım'da ifade edilmesinde bir yeti kazandırdığı görüşünü taşıdıkları anlaşılmaktadır.

İki alan ilişkilendirmesinde son önerme ise (GT 9) “Grafik Tasarım anasanat öğrencisi tasarımlar yaparken, tasarımcı gibi çalışarak tasarımcı olmayı öğrenmek durumundadır.” önermesidir. Öğrencilerin bu önermeye katılım oranı katılanlar ve “kısmen” katılanlarla toplamda %91.6 olarak belirlenmiştir. Bu durum, görüşleri alınan Grafik Tasarım anasanat öğrencilerinin neredeyse tamamının, tasarımlar yapabilmek için

tasarımcı gibi çalışmayı ve bir bakıma tasarımcı olmayı öğrenmeyi savunduklarını göstermektedir.

#### 5. 1. 4 Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Elemanları İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, Temel Tasarım Eğitimi alanındaki Öğretim elemanlarına yönelik öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Temel Tasarım Eğitimi'nde öğretim elemanlarının etkisi, ders etkinliklerindeki yaklaşımları, alanında uzman olması, alandaki diğer öğretim elemanlarıyla görüşmesi, not verirken etkin bir değerlendirme yapabilmesi gibi konularda öğrencilerin görüşleri çözümlenip yorumlanmıştır. Öğrencilere, dersin öğretim elemanlarına yönelik 8 soru yöneltilmiştir. Öğretim Elemanı ifadesinin baş harflerini karşılayan ÖE kısaltması, her bir önerme için numaralandırılarak kullanılmıştır. Tablo 9'da görüşlere ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ( $\bar{X}$ ) ve standart sapmalar (ss) görülmektedir. Şekil 1. 5'te ise aritmetik ortalamalara ilişkin grafik verilmektedir.

**Tablo 9**  
**Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Elemanları İle İlgili Görüşleri**

GÖRÜŞLER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılmıyorum		Katılmıyorum		n	$\bar{X}$	Ss
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%			
ÖE 1	33	55.0	15	25.0	4	6.7	2	3.3	6	10.0	60	1.88	1.29
ÖE 2	14	23.3	14	23.3	7	11.7	5	8.3	20	33.3	60	3.05	1.62
ÖE 3	49	81.7	5	8.3	3	5.0	1	1.7	2	3.3	60	1.37	.92

<b>ÖE 4</b>	13	21.7	24	40.0	8	13.3	7	25.0	8	13.3	60	2.55	1.32
<b>ÖE 5</b>	13	21.7	24	40.0	8	13.3	7	25.0	8	13.3	60	2.55	1.32
<b>ÖE 6</b>	7	11.7	14	23.3	9	15.0	15	11.7	15	25.0	60	3.28	1.38
<b>ÖE 7</b>	22	36.7	15	25.0	6	10.0	7	11.7	10	16.7	60	2.47	1.50
<b>ÖE 8</b>	12	20.0	19	31.7	6	10.0	7	1.7	16	26.7	60	2.93	1.53

**ÖE 1:** Temel Tasarım dersleri içindeki etkinlikler, öğretim elemanının beklentileri doğrultusunda şekillenmektedir.

**ÖE 2:** Öğretim elemanları, Temel Tasarım’da ders işleme yöntemleri ile uygun teknikler geliştirme konusunda birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmaktadır.

**ÖE 3:** Temel Tasarım eğitimi derslerini, alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerin yürütmesini önemli buluyorum.

**ÖE 4:** Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanının, bilgili olduğunu düşünüyorum.

**ÖE 5:** Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanını, arkadaşça buluyorum.

**ÖE 6:** Temel Tasarım ile ilgili başvuru kaynağı olarak, öğretim elemanlarının önerdiklerini yeterli buluyorum.

**ÖE 7:** Not çizelgesinde yer alan 1. sınıftaki Temel Tasarım I-II dersleri notlarım, ders başarımın iyi olduğunu göstermektedir.

**ÖE 8:** Temel Tasarım derslerinde almış olduğum notlar, öğretim elemanının değerlendirmesini yansıtmaktadır.

Tablo 9’deki değerler incelendiğinde, ilk olarak öğrencilere (ÖE 1) “Temel Tasarım dersleri içindeki etkinliklerin, öğretim elemanının beklentileri doğrultusunda şekillenmektedir.” önermesi yöneltilmiştir. Öğrencilerin %55’i bu önermeye katıldıklarını, %25’i “kısmen” katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında %6.7 oranında öğrenci “kararsız” olduklarını belirtirken, %10’u katılmadıklarını ve %3.3’ü “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, %80 katılım oranı ile öğrencilerin tümüne yakınının Temel Tasarım’ın farklı düşünebilme, aynı zamanda yaratıcı düşünce

ve sezgi ürünlerini iletebilme yönünden Grafik Tasarım'a kaynaklık ettiği görüşünde olduklarını göstermektedir.

Öğrencilere yöneltilen ikinci önerme; (ÖE 2) “Öğretim elemanları, Temel Tasarım'da ders işleme yöntemleri ile uygun teknikler geliştirme konusunda birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmaktadır.” önermesidir. Öğrenci yanıtları bağlamında tek tek değerlere bakıldığında %33.3 oranındaki en büyük payla öğrencilerin bu önermeye katılmadığı belirlenmiştir. Buna ek olarak %8.3 oranında “kısmen” katılmayan öğrenciler de bulunmaktadır. Bu değerlerden yola çıkarak; öğrencilerin yarısına yakınının (%41.6) Temel Tasarım'daki öğretim elemanlarının birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmadıkları ve her birinin kendi kendine göre bir ders işleyiş teknik ve yöntemlerinin olduğu görüşünü taşıdıkları görülmektedir.

Üçüncü önerme ile öğrencilerin (ÖE 3) “Temel Tasarım eğitimi derslerinin, alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerce yürütülmesinin önemi” konusunda görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin %81.7'si bunun önemini belirtirken, %8.3'lük bir oran da bunu “kısmen” önemli bulmaktadır. Diğer yandan; öğrencilerin %5.0'ı kararsızlıklarını %3.3'ü katılmadıklarını ve %1.7'si “kısmen” katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre; öğrencilerin neredeyse tamamının (%90), Temel Tasarım derslerini alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerin yürütmesinin önemli olduğu görüşünü taşıdıkları görülmektedir.

Öğrencilerin görüşlerinin sorulduğu dördüncü önerme, (ÖE 4) “Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanının, bilgili olduğunu düşünüyorum.” önermesidir. Verilen yanıtlara bakıldığında tüm değerler içinde %40 oranındaki en büyük payla öğrencilerin bu önermeye “kısmen” katıldığı belirlenmiştir. İkinci büyük pay olarak %21.7 oranında katılan öğrenciler de bulunmaktadır. Diğer değerler bunların altındadır. Bu değerlerden; öğrencilerin Temel Tasarım derslerindeki öğretim elemanını bilgili bulduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilere beşinci olarak (ÖE 5) “Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanını, arkadaşça bulup bulmadıkları” konusunda görüşleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğrencilerin %21.7'si arkadaşça bulduklarını,



%40'ı “kısmen” arkadaşça bulduklarını, %13.3'ü arkadaşça bulmadıklarını, %11.7'si “kısmen” arkadaşça bulmadıklarını ve %13.3'ü “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre; öğrencilerin yarısı kadarı (%51.7), Temel Tasarım dersi öğretim elemanlarını arkadaşça olarak nitelendirmektedir.

Öğrencilere altıncı olarak; (ÖE 6) “Temel Tasarım ile ilgili başvuru kaynağı olarak, öğretim elemanlarının önerdiklerini yeterli bulup bulmadıkları” konusunda görüşleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğrencilerin %25'i yeterli bulmadıklarını, %25'i “kısmen” yeterli bulmadıklarını, %11.7'si yeterli bulduklarını, %23,3'ü “kısmen” yeterli bulduklarını ve %15'i “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre, Temel Tasarım'da öğretim elemanlarının önerileri doğrultusundaki başvuru kaynaklarının, öğrencilerin tam yarısı tarafından (%50) yetersiz bulunduğu anlaşılmaktadır.

Öğretim elemanları konusunda öğrencilere yöneltilen yedinci önerme, (ÖE 7) “Not çizelgesinde yer alan 1. sınıftaki Temel Tasarım I-II dersleri notlarım, ders başarımın iyi olduğunu göstermektedir.” önermesidir. Öğrencilerin %36.7'si bu önermeye katıldıklarını, %25'i kısmen katıldıklarını belirtirken; %16.7'si buna katılmadıklarını, %11.7'si “kısmen” katılmadıklarını belirtmişleridir. Ayrıca %10 oranındaki öğrenciler bu konuda “kararsız” olduklarını belirtmişleridir. Bu durum; 1.sınıfta 2 yarıyılı kapsayan Temel Tasarım I-II derslerine ilişkin not çizelgesindeki notları, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%61.7) iyi yönde bir ders başarısının göstergesi olarak değerlendirdiklerini göstermektedir.

Öğretim elemanlarının etkisinin araştırıldığı son önerme ise (ÖE 8) “Temel Tasarım derslerinde almış olduğum notlar, öğretim elemanının değerlendirmesini yansıttığından benim açımdan ikna edicidir.” önermesidir. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğrencilerin %20'si ikna edici bulduklarını, %31.7'si “kısmen” ikna edici bulduklarını, %26.7'si ikna edici bulmadıklarını, %11.7'si “kısmen” ikna edici bulmadıklarını ve %10'u “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu önermeye katılım oranı incelendiğinde, katılanların oranının katılmayanlara göre yüksek değerlerde olduğu görülmektedir. Katılmayanlar %26.7'yi oluştururken, katılanlar %20

ve ‘‘kısmen’’ katılanlar %31.7 ile toplamdaki katılımda %51.7’yi oluşturmaktadır. Buna göre; öğrencilerin yarısının, Temel Tasarım notlarının ğretim elemanının değerlendirmesini yansıttığı düşüncesinde olduğu görülmektedir.

## **Altıncı Bölüm**

### **SONUÇ VE ÖNERİLER**

Bu bölümde; araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenerek, bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuca ve sonucun çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

#### **6.1. Sonuç**

Yükseköğretim kurumlarının Resim-iş Öğretmenliği Programı; Resim, İş Eğitimi gibi görsel sanatlar eğitimi alanlarında öğretmen yetiştirme amacını üstlenmektedir. Diğer yandan bu programların mezunlarına, kamu kuruluşlarında görev alabilme veya serbest sanatçı olarak Fotoğraf, Seramik, Grafik gibi alanlarda çalışabilme fırsatı sağlanmaktadır. Resim-iş Öğretmenliği programlarındaki Temel Tasarım Eğitimi derslerinin genel amacı ise, öğrencilerin yaratıcı güçlerini ortaya koyarak onlara gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, tasarım ve imgelerini sanat eğitimi yoluyla ifade edebilme, geliştirme yetisi kazandırmaktır. Temel Tasarım Eğitimi görsel kayıt elemanlarıyla ilgilenirken, diğer alanları da kapsayacak nitelikte aktarımlı bir program izlemektedir. Temel Tasarım'daki gözlem, araştırma, tanıma ve değerlendirme gibi yaratıcı süreçler, Grafik Tasarım'ın alt yapısını oluşturmaktadır. Ancak, Resim-iş Öğretmenliği Programı 1. sınıftaki Temel Tasarım Eğitimi derslerinin bu amaçlarının gerçekleşmesinde önemli sorunların olduğu görülmektedir. Özellikle öğrencilerin bu derslerle üst sınıflardaki anasanat derslerinde temel bilgi ve tasarım süreci ile ilgili güçlükler yaşadıkları görülmektedir.

Grafik Tasarım Anasanat ATL öğrencilerinin, anasanat dalı seçimi öncesinde bütün olarak ve amaçlarına uygun bir Temel Tasarım Eğitimi sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Buna bağlı olarak Temel Tasarım Eğitimi alan öğrencilerin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım sürecine dayalı eğitim gereksinimlerinin karşılanması için de önlemlerin alınması gereklidir.

Bu kurumlarda Temel Tasarım dersleriyle Grafik Tasarım Anasanat Dalı derslerinin ilişkisini belirlemek için bu derslerin programdaki yerinin, öğrenme-öğretme sürecinin,

kurumlardaki öğretim elemanlarının ve öğrencilerin güçlüklerle dayalı gereksinimlerinin saptanması ve bu gereksinimlerin karşılanması için de önlemlerin alınması gereklidir.

Bu araştırma ile yükseköğretim kurumlarındaki Resim-iş Öğretmenliği Programı'nda Grafik Anasanat Dalı eğitimi alan öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi ile Grafik Tasarım etkileşimi üzerine görüşleri alınarak gereksinim ve beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Eğitim Fakültelerinin Resim-iş Öğretmenliği programında lisans eğitimini sürdüren öğrencilerin TTE. dersindeki performans ve gelişimlerinin, 2. -3. ve 4. sınıflardaki Grafik Tasarımı-I- II- III- IV -V- VI anasanat atölye derslerine etkileri belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinin 28 Resim-iş Öğretmenliği programından seçilen 3 farklı üniversite oluşturmaktadır. Eskişehir- Anadolu Üniversitesi, İstanbul- Marmara Üniversitesi, İzmir- Dokuz Eylül Üniversitesi olarak belirlenen üç üniversite dahilinde her bir üniversiteden 20 olmak üzere toplam 60 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri, Grafik Tasarımı Anasanat Dalı 2. - 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan anket formu ile toplanmıştır. Likert tipi bir ölçek olarak hazırlanmış anketle, öğrencilerin Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisine yönelik görüşleri ve Temel Tasarım'ın programdaki yeri, öğrenme-öğretme süreci, kurumlardaki öğretim elemanları ve öğrencilerle ilgili güçlükleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde "SPSS" (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak da sayı ve yüzdeler kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi'nin programdaki yeri hakkındaki görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; öğrencilerin Bauhaus Programı ve Temel Tasarım bağlantısını kurabilme, tanım- ilke ve yöntemler açısından dersin programdaki

yerini değerlendirme gibi durumlarda güçlükler saptanmıştır. Ayrıca diğer alanları da kapsayan aktarımlı bir program izlenmesi, anasanat atölye dersleri için temel oluşturucu ve hazırlayıcı işlevine programda yer verilmesi, yinelenen kopya çalışmaları ve sürekli yenilenmeyi gerekli gören program geliştirme ve değiştirme durumları ile ilgili yaklaşık bütün konularda değişik düzeylerde güçlüklerin olduğu sonucu elde edilmiştir.

- Temel Tasarım derslerinin öğretim süreçlerine ilişkin öğrenci görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; teori ve uygulama yöntemleri, ders saati- kredi ve içerikleri, atölye- teknik malzeme gibi fiziksel şartlar ile ilgili durumların uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca geleneksel yöntemler ve gelişmiş teknoloji kullanımı, ders yayınları yeterliliği ve sergileme etkinlikleri ile ilgili konuların birçoğunda değişik düzeylerde güçlüklerin olduğu görüşleri yaygındır. Öğrenciler, Temel Tasarım derslerinde öğretim süreçlerinin etkili bir biçimde gerçekleşmesiyle ilgili olarak tam katılımı sağladıkları “ Temel Tasarım’da değerlerle düşünerek sorun çözerken bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinlikler gerçekleştirme” konusunda kararlılıklarını göstermişlerdir. Bu bağlamda “sadece görülenin tekrarlanarak kopya çalışmalarının yapıldığı gelenekselleşen eğitim yaklaşımlarında derslerin işlenmesi” ile “gelişmiş teknolojilerin kullanımının derslerde yaygınlaştırılması” durumları, birbiriyle çelişen ve birbirini etkileyen güçlükler olarak öğretim süreçlerinde belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin Temel Tasarım derslerini saat, kredi ve içerikleri bakımından, Temel Tasarım konusundaki yayınları da sayı ve kapsam bakımından yeterli bulmadıkları görülmektedir.
- Öğrencilerin Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisine yönelik görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde, bu dersler arasındaki etkileşim ile ilgili genellikle olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin çok büyük bir bölümü Temel Tasarım Eğitimi’nin önemli olduğunu ve kendilerinin etkili bir tasarımcı olabilmeleri için algılama ve görsel deneyime katkı sağladığını düşünmektedirler. Ayrıca öğrenciler en çok, Temel Tasarım Eğitimi’nin, farklı düşünebilme ve yaratıcı düşünce ürünlerini tasarlayıp sunabilme yönünden Grafik Tasarım’a ya da Görsel İletişim Tasarımı’na alt yapı oluşturduğu fikrinde

birleşmektedirler. Bunun yanında öğrencilerin “anasanat atölye dalını Grafik Tasarım olarak seçmesinde Temel Tasarım derslerinin etkisi”, “Grafik Tasarım’da Temel Tasarım öğeleriyle ilkelerini kullanması”, “Temel Tasarım derslerindeki başarılarının, Grafik Tasarım’daki başarılarını etkilemesi” konularına önemli oranlarda katılım ve katkıların olduğu söylenebilir.

- Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi’ni veren öğretim elemanlarına yönelik görüşleri ile ilgili olarak en çok, Temel Tasarım Eğitimi derslerini alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerin yürütmesini önemsedikleri fikrinde oldukları görülmektedir. Bu durum, daha önce yapılmış araştırmalarda da görüldüğü gibi, yüksek öğretim kurumlarına yeni kaydolun ve ilk yıllarında yüksek beklenti ve isteklerle programdaki derslere katılan öğrencilerin, akademik düzeyde tecrübeli ve yetkin öğretim elemanlarının derse girmesini istediklerini doğrulayan bir durumdur. Öğrencilerin derslere karşı güdülenmesi bakımından son derece dikkate alınması gereken ve öncelik taşıyan eğitim gereksinimleridir. Bunun yanında; “Temel Tasarım dersleri içindeki etkinliklerin öğretim elemanının beklentileri doğrultusunda şekillenmesi”, “dersle ilgili başvuru kaynağı olarak öğretim elemanının önerdiklerinin yeterliliğinin olup olmaması” ve “öğretim elemanlarının Temel Tasarım ders işleme yöntemleri ve uygun teknikler geliştirmede birbirleriyle görüşüp ortaklaşa bir program izlemesi” konularında önemli güçlükler yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak, sanat eğitimcisi yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki Resim-iş Öğretmenliği / Eğitimi Programında Temel Tasarım Eğitimi’nin programdaki yeri, öğrenme-öğretme süreci, Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisi ve dersin öğretim elemanları ile ilgili birçok konuda güçlüklerle karşılaşıldığı söylenebilir.

Grafik Tasarım’ın gelişimi açısından; Temel Tasarım’ın önemi ve gerekliliğinin anlaşılmasına ve bu güçlüklerin giderilmesine ilişkin olarak da önemli eğitim gereksinimlerinin olduğu düşünülmektedir.

## 6.2. Öneriler

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Grafik Tasarım Anasanat ATL öğrencilerinin, Temel Tasarım'ın öğretim süreçleriyle ilgili eğitim gereksinmelerini karşılamaya yönelik olarak, Temel Tasarım derslerine özgü öğretim yöntem ve teknikleri ile Temel Tasarım Eğitimi öğretim ilkelerini uygulama, ortam düzenleme ve araç-gereçlerden yararlanma ile ilgili konularda hem ders içi hem ders dışı etkinliklere katılım sağlanabilir. Örneğin; ulusal ve uluslar arası Sanat fuarlarında, Bienal ve Trienal gibi etkinliklerde proje çalışmaları ile öğrenciler yaparak yaşayarak yer almış olurlar.
- Temel Tasarım Eğitimi öğretim elemanlarının derslere ilişkin eğitim gereksinmelerini karşılamak için eğitim semineri ve toplantılar yapılabilir. Bu kapsamda öncelikle Eğitim Fakültelerinin ya da Tasarım Fakülteleri ile Güzel Sanatlar Fakültelerinin alan uzmanı öğretim üyelerinin vereceği konferanslar ve kurslar düzenlenebilir. Ayrıca öğrencilerin çeşitli tasarım ünitelerinin olduğu matbaalar, basım büroları, reklâm ajansları ve fotoğraf stüdyoları gibi kurumlara geziler düzenlenerek buraları öğrencilerin görüp tanınması gerçekleştirilebilir.
- Grafik Anasanat öğrencilerinin; anasanat dallarına ilişkin eğitim gereksinimlerini karşılamak için öncesindeki Temel Tasarım Eğitimi sürecinde çalışmalar yapılandırılıp uygulamaya konmalıdır. Öğrenciler, Grafik Tasarım Anasanat derslerine başlamadan önce Temel Tasarım'da en temel tasarım öge ve ilkelerinden kurulu çalışmalar, taslak ve projeler üretmiş olmalıdır. Örneğin; afiş tasarımı, pul tasarımı, kitap kapağı ve cd kapağı tasarımı, antetli kağıt tasarımı, broşür tasarımı gibi işler hakkında bilgilerin verilmesi sağlanabilir.
- Temel Tasarım, Grafik Tasarım çalışmaları ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin artırılması için öğrencilerin Grafik ve Tasarım dergileri, kaynak kitap ve CD'ler gibi yayınlara ve görsellere ulaşmaları sağlanabilir.

- YÖK Başkanlığınca Temel Tasarım Eğitimi dersleri alan bilgisi konularıyla ilgili dergiler, kitaplar, videokasetleri, CD'ler, VCD'ler, slayt ve görseller gibi öğretim araçları hem öğrencilerin hem de öğretim elemanlarının yararlanmasına sunulabilir.
- Grafik Tasarım Anasanat ATL öğrencilerinin bu araştırmayla ortaya çıkan Temel Tasarım dersleriyle ilgili eğitim gereksinmelerinin ne ölçüde karşıladıklarını saptamak ve buna göre program geliştirme çalışmaları yapmak gerekmektedir. Bunun için; alan uzmanları ve program değerlendirme uzmanlarından oluşan bir kurulun ortak çalışmaları sağlanabilir. Bu bağlamda Eğitim Fakültelerinin Resim-iş Öğretmenliği Programı'nda yer alan Resim-iş alanı ve öğretimiyle, Temel Tasarım ve Grafik Tasarım Anasanat derslerinin öğretim programlarının değerlendirilmesine dönük araştırmalar yapılabilir.



## EKLER

### Sayfa

<b>EK 1: TEMEL TASARIM EĞİTİMİNİN GRAFİK TASARIM ANASANAT DALINA ETKİSİ İLE İLGİLİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ.....</b>	<b>71</b>
<b>EK 2: ANKETİN UYGULANDIĞI ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ.....</b>	<b>77</b>
<b>EK 3: TÜRKİYE’DE EĞİTİM FAKÜLTESİ RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ / EĞİTİMİ PROGRAMININ BULUNDUĞU ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ.....</b>	<b>78</b>
<b>EK 4: TÜRKİYE’DE EĞİTİM FAKÜLTESİNE BAĞLI GRAFİK TASARIM BÖLÜMÜNÜN BULUNDUĞU ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ .....</b>	<b>80</b>
<b>EK 5: RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI.....</b>	<b>81</b>
<b>EK 6: RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMINDAKİ TEMEL TASARIM DERSLERİ İLE GRAFİK TASARIM ANASANAT DERSLERİNİN İÇERİKLERİ .....</b>	<b>83</b>
<b>EK 7: ANKET İZİNİ (Anadolu Üniversitesi).....</b>	<b>85</b>
<b>EK 8: ANKET İZİNİ (Dokuz Eylül Üniversitesi).....</b>	<b>86</b>
<b>EK 9: ANKET İZİNİ (Marmara Üniversitesi).....</b>	<b>87</b>

## EK 1

**TEMEL TASARIM EĞİTİMİNİN  
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALINA ETKİSİ İLE İLGİLİ  
ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ**

**Değerli Sanat Eğitimi Öğrencisi,**

Size sunulan bu anket ; *“Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Programında yer alan Temel Tasarım Eğitimi (TTE.) dersinin üst sınıflardaki Grafik Tasarımı Anasanat Atölye Dersleri’ne etkisi”*ne ilişkin görüşlerinizi belirlemeye yöneliktir. Bu araştırmanın sonuçlarından yararlanılarak, üniversitelerin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Programı’ndaki 1.sınıfta yer alan Temel Tasarım Eğitimi’nin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Ana Sanat Atölye Dersleri’ne etkilerine ilişkin öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Anket; Bölüm I: Kişisel Bilgiler, Bölüm II: Temel Tasarım ve Grafik Tasarım İlişkilendirme Ölçeği olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

İkinci Bölümde Temel Tasarım’ın Grafik Tasarım’a etkisini belirlemek için;

- A) Dersin Programdaki Yeri
  - B) Öğretim Süreçleri,
  - C) Grafik Tasarımla İlişkisi,
  - D) Öğretim Elemanları İle İlgili Görüşler
- doğrultusunda ifadeler yer almaktadır.

Lütfen her ifadeyi okuduktan sonra bu ifadeye katılma derecenizi belirten sütundaki kutucuğu işaretleyiniz. İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

**Adres:**

Siverek Karabahçe İlköğretim Okulu  
Şanlıurfa

**Melek ERDOĞMUŞ**

Resim-iş / Görsel Sanatlar  
Öğretmeni

## BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

BAY

BAYAN

2. Yaşınız: (       )

3. Mezun olduğunuz lise türü:

GÜZEL SANATLAR LİSESİ

MESLEK LİSESİ

ANADOLU LİSESİ

GENEL LİSE

DİĞER (belirtiniz).....

4. Ana sanat Atölye dersiniz:

GRAFİK TASARIM

RESİM

HEYKEL

SERAMİK

DİĞER (belirtiniz).....

## BÖLÜM II: TEMEL TASARIM VE GRAFİK TASARIM

### İLŞKİLENDİRME ÖLÇEĞİ

A)TEMEL TASARIM EĞİTİMİNİN PROGRAMDAKİ YERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Kararsızım	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum
1. Temel Tasarım, Bauhaus'un programında ilk kez yer alışımdan günümüze kadar gelişerek varlığını sürdürmektedir.					

2. Temel Tasarım dersinin programdaki yerini; dersin tanım, ilke ve yöntemleri açısından uygun buluyorum.					
3. Temel Tasarım Eğitimi, disiplinler arası anlayışla diğer disiplinleri de kapsayacak nitelikte aktarımlı bir program izlemelidir.					
4. Temel Tasarım Eğitimi, ana sanat atölye dersleri için temel oluşturucu ve hazırlayıcı bir işlevi üstlenmektedir.					
5. Temel Tasarım, sadece görülenin tekrarlanarak ve kopya çalışmaların yapılmasını gerektirir.					
6. Temel Tasarım, geleceğe hazırlarken sürekli yenilenmeyi gerektirir.					

<b>B) ÖĞRETİM SÜREÇLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kısmen Katılıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Kısmen Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>
1. Temel Tasarım'ın teknik ve beceri öğretiminde, uygulama ağırlıklı yöntemlerin seçilmesi tasarım isteğini artırır.					
2. Temel Tasarım konusundaki yayınlar, sayı ve kapsam bakımından yeterlidir.					
3. Temel Tasarım derslerinin belirtilen saat, kredi ve içeriklerini yeterli buluyorum.					
4. Atölye, teknik malzeme gibi fiziksel durumlar iyi olursa, Temel Tasarım derslerindeki öğretim süreçleri olumlu yönde etkilenir.					
5. Temel Tasarım derslerinde gelişmiş teknolojilerin kullanımı yaygınlaştırılabilir.					

6. Temel Tasarım, değişmez kurallara ve gelenekselleşen eğitim yaklaşımlarına göre şekillenmelidir.					
7. Öğretim süreci içinde öğrencilerin Temel Tasarım işleri, belli periyotlarla sergilenmelidir.					
8. Temel Tasarım'da gerçekleştirilen tasarımlar zaman zaman, belli projelerde (biental-trienal, fuar... vb.) yer alabilir.					
9. Temel Tasarım'da değerlerle düşünerek sorun çözerken, bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinlikler ağırlık taşımaktadır.					

<b>C) TEMEL TASARIM VE GRAFİK TASARIM İLİŞKİSİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLER</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kısmen Katılıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Kısmen Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>
1. Temel Tasarım; farklı düşünebilme ve yaratıcı düşünce ürünlerini iletebilme yönünden Grafik Tasarım'a kaynaklık eder.					
2. Temel Tasarım dersleri, ana sanat atölye dersimi Grafik Tasarım olarak seçmemde etkili olmuştur.					
3. Temel Tasarım eğitimi aldıktan sonra; Grafik Tasarımı'ndaki bilgi ve becerileri daha çabuk kazandığımı düşünüyorum.					
4. Grafik Tasarımı'nda, temel tasarım öğeleri ve ilkelerini kullanabiliyorum.					
5. Temel Tasarım derslerindeki başarımın, Grafik Tasarımı ana sanat atölye derslerindeki başarımı etkilediğini düşünüyorum.					
6. Temel Tasarım ile ilgili yeterli donanıma sahip öğrencilerin, Grafik Tasarım Ana sanat Dalı derslerinde başarılı olacağı fikrindeyim.					

7. Temel Tasarım eğitimi ile Grafik Tasarım eğitiminin alt yapısı oluşturulurken, dersin işlenişinin kalıpsal yöntemlerden arındırılması gerekir.					
8. Temel Tasarım yaratıcı güçlerin ortaya konarak, gözlem ve imgelerin Grafik Tasarım yoluyla ifade edilip geliştirilmesi yetisini kazandırır.					
9. Grafik Tasarım ana sanat öğrencisi tasarımlar yaparken, tasarımcı gibi çalışarak tasarımcı olmayı öğrenmek durumundadır.					

<b>D) ÖĞRETİM ELEMANLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Kısmen Katılıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Kısmen Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>
1. Temel Tasarım dersleri içindeki etkinlikler, öğretim elemanının beklentileri doğrultusunda şekillenmektedir.					
2. Öğretim elemanları, Temel Tasarım'da ders işleme yöntemleri ile uygun teknikler geliştirme konusunda birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmaktadır.					
3. Temel Tasarım eğitimi derslerini, alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerin yürütmesini önemli buluyorum.					
4. Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanının, bilgili olduğunu düşünüyorum.					
5. Temel Tasarım derslerine giren öğretim elemanını, arkadaşça buluyorum.					
6. Temel Tasarım ile ilgili başvuru kaynağı olarak, öğretim elemanlarının önerdiklerini yeterli buluyorum.					
7. Not çizelgesinde yer alan 1. sınıftaki Temel Tasarım I-II dersleri notlarım, ders başarımın iyi olduğunu göstermektedir.					
8. Temel Tasarım derslerinde almış olduğum notlar, öğretim elemanının değerlendirmesini yansıtmaktadır.					

**ANKET KONUSU İLE İLGİLİ ANKETTE KONU EDİLMEMİŞ VE SİZCE ÖNEMLİ  
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİZİ AŞAĞIDA BELİRTEBİLİRSİNİZ.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Teşekkür ederim.**

## EK 2

## ANKETİN UYGULANDIĞI ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ

SAYI	İL	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE-BÖLÜM
1	<i>Eskişehir</i>	<i>Anadolu Üniversitesi</i>	<i>Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği Programı</i>
2	<i>İstanbul</i>	<i>Marmara Üniversitesi</i>	<i>Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı</i>
3	<i>İzmir</i>	<i>Dokuz Eylül Üniversitesi</i>	<i>Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı</i>



## EK 3

**TÜRKİYE'DE EĞİTİM FAKÜLTESİ RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ/  
EĞİTİMİ PROGRAMI BULUNAN ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ**

<i>SAYI</i>	<i>İL</i>	<i>ÜNİVERSİTE</i>	<i>FAKÜLTE</i>	<i>BÖLÜM</i>	<i>KONT.</i>
1	Adana	Çukurova Üniversitesi	Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	40
2	Ankara	Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	70 + 50*
3	Aydın	Adnan Menderes Üni.	Eğitim Fak.	Resim iş Öğretmenliği	30
4	Bolu	Abant İzzet Baysal Üni.	Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	40 + 40*
5	Burdur	Mehmet Akif Ersoy Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim iş Öğretmenliği	30 + 30*
6	Bursa	Uludağ Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	40 + 40*
7	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30
8	Denizli	Pamukkale Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30 + 30*
9	Diyarbakır	Dicle Üniversitesi	Ziya Gökalp Eğit. Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	30 + 30*
10	Edirne	Trakya Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30
11	Elazığ	Fırat Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim iş Öğretmenliği	30
12	Erzurum	Atatürk Üniversitesi	Kazım Karabekir Eğit. Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	30
13	Erzurum	Atatürk Üniversitesi	Ağrı Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	30
14	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	60
15	Hatay	Mustafa Kemal Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30
16	Isparta	Süleyman Demirel Üni.	Burdur Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	30
17	İstanbul	Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	100
18	İzmir	Dokuz Eylül Üni.	Buca Eğitim Fak.	Resim-iş Öğretmenliği	60
19	Konya	Selçuk Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	40 + 40*
20	Malatya	İnönü Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30 + 30*
21	Muğla	Muğla Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30

22	Niğde	Niğde Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30
23	Samsun	Ondokuz Mayıs Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	60 + 60*
24	Sivas	Cumhuriyet Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	30
25	Şanlıurfa	Harran Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fak.	Resim iş Öğretmenliği	30
26	Tokat	Gaziosmanpaşa Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim iş Öğretmenliği	25
27	Trabzon	Karadeniz Teknik Üni.	Fatih Eğitim Fak.	Resim iş Öğretmenliği	40 + 40*
28	Van	Yüzüncü Yıl Üni.	Eğitim Fakültesi	Resim-iş Öğretmenliği	40

*Bu tablo; ÖSYS – Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2006: 127–130’ndaki Tablo 5- Özel Yetenek Sınavı Sonuçlarına Göre Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları’na yönelik veriler incelenerek oluşturulmuştur.*

## EK 4

**TÜRKİYE’DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİNE BAĞLI GRAFİK  
TASARIM BÖLÜMÜNÜN BULUNDUĞU ÜNİVERSİTELERİN LİSTESİ**

<i>SAYI</i>	<i>İL</i>	<i>ÜNİVERSİTE</i>	<i>FAKÜLTE</i>	<i>BÖLÜM</i>	<i>KONT.</i>
1	Adana	Çukurova Üni.	G.S. F.	Grafik	10
2	Ankara	Hacettepe Üni.	G.S. F.	Grafik	30
3	Ankara	Başkent Üni.	Güz. San. Tasarım ve Mimarlık Fak.	Grafik Tasarımı	25 + “5”
4	Ankara	Bilkent Üni.	Güz. San. Tasarım ve Mimarlık Fak.	Grafik Tasarım	100
5	Antalya	Akdeniz Üni.	G.S. F.	Grafik	15
6	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	G.S. F.	Grafik Tasarımı	10
7	Erzurum	Atatürk Üni.	G.S. F.	Grafik	20
8	Eskişehir	Anadolu Üni.	G.S. F.	Grafik	30
9	Isparta	Süleyman Demirel Üni.	G.S. F.	Grafik	15
10	İstanbul	Marmara Üni.	G.S. F.	Grafik	30
11	İstanbul	Beykent Üni.	G.S. F.	Grafik Tasarım	30
12	İstanbul	Doğuş Üni.	Sanat ve Tasarım Fak.	Grafik	40 + “4”+ “6”
13	İstanbul	Haliç Üni.	G.S. F.	Grafik Tasarımı	40
14	İstanbul	Kadir Has Üni.	G.S. F.	Grafik Tasarımı	60
15	İstanbul	Maltepe Üni.	Mimarlık Fak.	Grafik Tasarım	30 + “5”
16	İstanbul	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	G.S. F.	Grafik Tasarım	20
17	İstanbul	Okan Üni.	G.S. F.	Grafik	30 + “2”+ “3”
18	İstanbul	Yeditepe Üni.	G.S. F.	Grafik	55 + “5”
19	İzmir	Dokuz Eylül Üni.	G.S. F.	Grafik	30
20	Kütahya	Dumlupınar Üni.	G.S. F.	Grafik	40 + 40*
21	Mersin	Mersin Üni.	G.S. F.	Grafik	20
22	Muğla	Muğla Üni.	G.S. F.	Grafik	10

## EK 5

## RESİM ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL									
I. Yarıyıl					II. Yarıyıl				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
	Desen	2	2	3		Temel Tasarım II	2	4	4
	Temel Tasarım I	2	4	4		Yazı	1	2	2
	Perspektif	1	2	2		Türk Sanatı Tarihi	3	0	3
	Sanat Tarihine Giriş	2	0	2		Batı Sanatı Tarihi	3	0	3
	Yabancı Dil I	3	0	3		Yabancı Dil II	3	0	3
	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2		Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	0		Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	0
	<i>Öğretmenlik Mesleğine Giriş</i>	3	0	3		<i>Okul Deneyimi I</i>	1	4	3
Kredi				19	Kredi				20

İKİNCİ YIL									
III. Yarıyıl					IV. Yarıyıl				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	Kodu	DERSİN ADI	T	U	K
	Anasanat Atölye I	2	4	4		Anasanat Atölye II	2	4	4
	Seçmeli Sanat Atölye I	2	2	3		Seçmeli Sanat Atölye II	2	2	3
	Çağdaş Dünya Sanatı	2	0	2		Çağdaş Türk Sanatı	2	0	2
	<i>Gelişim ve Öğrenme</i>	3	0	3		Bilgisayar	2	2	3
	Seçmeli I	3	0	3		<i>Öğretimde Planlama ve Değ.</i>	3	2	4
	Seçmeli II	3	0	3		Seçmeli III	3	0	3
Kredi				18	Kredi				19

ÜÇÜNCÜ YIL									
V. Yarıyıl					VI. Yarıyıl				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
	Anasanat Atölye III	2	4	4		Anasanat Atölye IV	2	4	4
	Seçmeli Sanat Atölye III	2	2	3		Seçmeli Sanat Atölye IV	2	2	3
	İnsanın Sanatsal Gelişimi	2	0	2		Sanat Öğretiminde Uygulamalar I	2	2	3
	Estetik	3	0	3		Sanat Eleştirisi	3	0	3
	Müze Eğitimi ve Uygulamaları	2	2	3		<i>Sınıf Yönetimi</i>	2	2	3
	<i>Öğretim Tek. ve Materyal Geliş.</i>	2	2	3		<i>Özel Öğretim Yöntemleri I</i>	2	2	3
Kredi				18	Kredi				19

DÖRDÜNCÜ YIL									
VII. Yarıyıl					VIII. Yarıyıl				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
	Anasanat Atölye V	2	4	4		Anasanat Atölye VI	2	4	4
	Seçmeli Sanat Atölye V	2	2	3		Seçmeli Sanat Atölye VI	2	2	3
	Sanat Öğretiminde Uygulamalar II	2	2	3		<i>Rehberlik</i>	3	0	3
	Sanat Öğretimi Deneyimi	0	4	2		<i>Öğretmenlik Uygulaması</i>	2	6	5
	<i>Okul Deneyimi II</i>	1	4	3					
	<i>Özel Öğretim Yöntemleri II</i>	2	2	3					
Kredi		18			Kredi		15		
					<b>TOPLAM KREDİ</b>		<b>146</b>		

T : Haftalık teorik ders saati.

U : Haftalık uygulama ders saati.

**K : Dersin kredisi.**

YÖK (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı). Eğitim Fak. Lisans Eğitimi Programı. Resim Öğretmenliği Lisans Programı. Ankara: 2006.

**EK 6****RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMINDAKİ TEMEL TASARIM  
DERSLERİ İLE GRAFİK TASARIMI ANASANAT DERSLERİNİN  
İÇERİKLERİ****1. SINIF 1. YARIYIL****Temel Tasarım I:**

Temel Tasarım dersi, öğrencilere sanatın elemanları ve ilkeleri ile ilgili teorik bilgileri içeren, aynı konularda iki ve üç boyutlu uygulamaların yapıldığı bir derstir. Öğrencilerin, konularla ilgili sanat kavramlarını ve çalışmalarını ile birlikte sanatçıları tanımalarına yardımcı olur. Ders birinci sınıfın iki yarıyılında da altışar saat olarak işlenmektedir.

**1. SINIF 2. YARIYIL****Temel Tasarım II:**

Temel Tasarım dersi, öğrencilere sanatın elemanları ve ilkeleri ile ilgili teorik bilgileri içeren, aynı konularda iki ve üç boyutlu uygulamaların yapıldığı bir derstir. Öğrencilerin, konularla ilgili sanat kavramlarını ve çalışmalarını ile birlikte sanatçıları tanımalarına yardımcı olur. Ders birinci sınıfın iki yarıyılında da altışar saat olarak işlenmektedir.

**2. SINIF 3. YARIYIL**

**Anasanat Atölye I: Grafik:** Nesnelerin görsel özelliklerinin anlatımı, tipografi, görsel iletişim ve çeşitli grafik resim çalışmaları. Birinci yılda Temel Tasarım dersi içinde yapılan çalışmalar, grafik resim, grafik şekillendirme alanına yönelmiş olarak devam eder. Çeşitli resim, alet ve malzeme, çeşitli grafik tekniklerin konuları ve maddelerle anlatımındaki olanaklar araştırılır, denenir ve uygulanır. Öğrencilerin gözlem, anlatım, kompozisyon ve grafik uygulama yeteneklerini geliştirmek ve sanat kişiliğini oluşturmak hedef olarak belirlenmiştir.

## 2. SINIF 4.YARIYIL

**Anasanat Atölye II: Grafik:** Nesnelerin görsel özelliklerinin anlatımı, tipografi, görsel iletişim ve çeşitli grafik resim çalışmaları içermektedir. Çeşitli resim, alet ve malzeme, çeşitli grafik tekniklerin konuları ve maddelerle anlatımındaki olanaklar araştırılır, denenir ve uygulanır. Doğadan ve modelden resim, çeşitli malzeme ve tekniklerle serbest grafik çalışmaları ve grafik elemanlarla kompozisyon çalışmaları ile öğrencilerin gözlem, anlatım, kompozisyon ve grafik uygulama yeteneklerini geliştirmek ve sanat kişiliğini oluşturmak hedef olarak belirlenmiştir.

## 3. SINIF 5. YARIYIL

**Anasanat Atölye III- Grafik:** Anasanat atölye 3, teorik bilgilendirmeleri de içeren haftada 6 saatlik atölye dersidir. Kapsamında Grafik Tasarım uygulama alanları, Grafik Simgeler (Amblem, Simgesel işaret, Logo ve Ticari markalar), kitap kapağı tasarımı ve metin düzenleme çalışması gibi konular yer alır.

## 3. SINIF 6. YARIYIL

**Anasanat Atölye IV- Grafik:** Anasanat atölye 4, teorik bilgilendirmeleri de içeren haftada 6 saatlik atölye dersidir. Kapsamında Afiş tasarımı, Tasarımda değerlendirme kriterleri ve Ambalaj tasarımı gibi çalışma konuları yer alır.

## 4. SINIF 7. YARIYIL

**Anasanat Atölye V- Grafik:** Bu derste farklı olarak nesnel ilişkilerin, estetik sorunlar çerçevesinde piyasa grafiğine yönlendirilmesiyle grafik ürünlerin tüketicilere kadar ulaştırılması hedeflenmiştir.

## 4. SINIF 8. YARIYIL:

**Anasanat Atölye VI - Grafik:** Bir kurumsal kimlik oluşturularak Turizme yönelik kampanya çalışmaları yapmak; daha sonra fuarlarda tanıtım amaçlı stand çalışmaları tasarlamayı içermektedir.

## EK 7

## Anket İzni



T.C.  
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Sayı : B.30.2.ANA.0.70.00.01-500-311

Tarih : 24 Nisan 2006

Konu : Anket İzni,

**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Melek ERDOĞMUŞ, "Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Programında yer alan Temel Tasarım Eğitimi (TTE) Dersinin, Üst Sınıflardaki Grafik Tasarımı Anasanat Atölye Derslerine Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezini hazırlamaktadır. Öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik bu anketin Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı Grafik Anasanat Dalı 3. Sınıf öğrencileri üzerinde uygulanması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

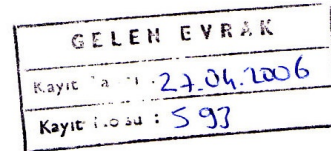
*Prof.Dr.Nezih VARCAN*  
Rektör a.  
Rektör Yardımcısı

*yan*  
*Sn. G. G. G. G. G.*

**DAĞITIM:**

**Gereği** :  
Eğitim Fakültesi Dekanlığına

**Bilgi** :  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne



Yunusemre Kampüsü 26470 ESKİŞEHİR  
Santral : 0.222.335 05 80/10 Hat  
Faks : 0.222.335 36 16  
E-Mail : gensek@anadolu.edu.tr



## EK 8

## Anket İzni

T.C.  
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ  
Buca Eğitim Fakültesi Dekanlığı

SAYI :B.30.2.DEÜ.0.36.00.01/500  
KONU:

Buca/İZMİR

23.05.06\* 2573

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

İLGİ: 24.04.2006 tarih ve 500-310/4107 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Melek ERDOĞMUŞ'un Fakültemizde tezi ile anket çalışması yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr.Ferda AYSAN  
DEKAN

*Sn.g. gındirler*

GELEN EVRAN
Kayıt Tarihi : 29.05.2006
Kayıt No su : 764

## EK 9

## Anket İzni



T.C.  
MARMARA ÜNİVERSİTESİ  
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ

SAYI : E.30.2.MAR.0.36.00.01.DY.11/3855

İSTANBUL, 10 / 10 / 2006

KONU :

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE  
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

İLGİ:25 Mayıs 2006 tarih, 5776 sayılı yazınız.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Melek ERDOĞMUŞ'un Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Programında yer alan Temel Tasarım Eğitimi (TTE) dersinin "Üst Sınıflardaki Grafik Tasarımı Anasanat Atölye Derslerine Etkisi" konulu tez çalışmasını Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr.Ayla OKTAY  
DEKAN

## KAYNAKÇA

- Akkaya, T. (2004). **Çağdaş Müzecilik Uygulamaları Işığında Eğitim Fakülteleri – Müze İlişkisi ve İşbirliği**, T.C. Genel Kurmay Başkanlığı, Askerî Müze Kültür Sitesi Komutanlığı, **7. Müzecilik Semineri Bildirisi**, 24–26 Kasım 2004 Seminer Sonuç Değerlendirmesi.
- Alkan, C. (1997). **Eğitim teknolojisi**. Ankara: Anı yayıncılık.
- Artut, K. (2002). **Sanat Eğitimi: Kuramları ve Yöntemleri**. İkinci Basım. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atalayer, F. (1994). **Temel sanat öğeleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi yayınları.
- Atan, A. (2000). **Bilgi çağı ve sanat: VI. Ulusal sanat sempozyumu**. Ankara:Hacettepe Üniversitesi yayınları.
- Ayhan, H. (1997). **Eğitim Bilimine Giriş**. İkinci Baskı. İstanbul: Şule Yayınları.
- Balamir, B. (1999). **Sanat Eğitiminde Özgürlük Ve Özgünlük**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Balcı, A. (1997). **Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Becer, E. (1999). **İletişim ve Grafik Tasarım**. Ankara: Dost Kitabevi.
- Çellek, T. **Temel Sanat Eğitimi**. web: [http:// www.fotografya. gen. tr / issue-8 / sanat\\_egitimi. html](http://www.fotografya.gen.tr/issue-8/sanat_egitimi.html). (Erişim tarihi: 24. 05. 2005).
- Dewey, J. (1939). **Türkiye Maarifi Hakkında Rapor**. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Erbay, M. (1997). **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**. İstanbul: Boğaziçi Üni.
- Erişti, S.D. ( 2005). **Grafik Tasarım İlkelerine Dayalı Olarak Geliştirilmiş Etkileşimli Eğitim CD'lerinin ilköğretimde Temel Sanat Elemanlarının Öğretiminde Etkililiği**. Yayınlanmış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergüneş, Y. (1995). **Eğitim Psikolojisi**. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Eroğlu, Ö. (2003). **Resim Sanatı Sözlüğü**. İstanbul: Öke Yayınevi.
- Etike, S. & Kurtuluş, Y. (2002). **Türkiye Cumhuriyetinin Temeli Kültürdür. Cilt II. Bölüm 5. Sanat Eğitimi** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Genç, A. (1985). **Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını**. Ankara: Hacettepe Yayınları.
- Gençaydın, Z. (1981). **Resim-iş Eğitiminin Amaç ve İlkeleri**. Açıköğretim Fakültesi Yayınları. NO: 101.

- Gökaydın, N. (1990). **Türkiye Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. Ankara: T.H.K. Basımevi. Sedir Yayınevi.
- Gökaydın, N. (2002). **Temel Sanat Eğitimi: Öğretim Sistemi ve Bilgi Kapsamı**. Ankara: MEB Yayınları.
- Gökaydın, N. **SANAT, Tasarım Eğitimi: Yaratıcılığın Öğretilmesi**. web: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi36/gokaydin.html>. (erişim tarihi: 27. 05. 2005).
- Güngör, İ. H. (1972). **Temel Tasar (Basic Design)**. İstanbul: Afa Matbaacılık.
- İlhan, İ. **Grafik Tasarımı**. web: [http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe/egitim/lisans/guzel-sanatlar/grafik\\_tasarim/grafik\\_tsr.shtml](http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe/egitim/lisans/guzel-sanatlar/grafik_tasarim/grafik_tsr.shtml). (erişim tarihi: 25 Mayıs 2004).
- Karasar, N.(2000). **Araştırmada Rapor Hazırlama**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, C. (2000). **Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi**. web: [Kavcar, http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/kavcar.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/kavcar.htm). (erişim tarihi: 23 .01.2007).
- Kaya, Ş. (1998). **Cumhuriyet Döneminde Güzel Sanatlar (Resim-Heykel-Mimari)**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Keser, N. (2005). **Sanat Sözlüğü**. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). **Sanatta Eğitim: Görmek Öğrenmek Yaratmak**. İkinci Basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Lang, j. (1998). **“Öğrenciler İçin Mimarlığa Giriş Temel Tasarım Dersini Yeniden Düşünmek” Temel Tasarım / Temel Eğitim**. İstanbul: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yay.
- Mutlu, L. (1997). **Eğitim Düşünceleri: Dünyada ve Türkiye’de Yükseköğretim**. İstanbul: Ana Yayıncılık.
- ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Klavuzu (2005)**. Tablo 5- Özel Yetenek Sınavı Sonuçlarına Göre Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları.
- ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Klavuzu (2006)**. Tablo 5- Özel Yetenek Sınavı Sonuçlarına Göre Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları.
- Özsoy, V. (2003). **Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri**. Anakara: Gündüz Eğitim ve Yay.
- Öztuna, Y. (2006). **Temel Tasarım Eğitiminde Öğrenme İle Düşünmenin Diyalektik Nedensellikleri**. Grafik Tasarım Dergisi Sayı:01, Ekim, 60-62
- San, İ. (1977). **Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık. 1. Baskı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Seylan, A. (2004). “**Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Temel Tasarım (Basic Desing) Dersinin Verimlilik Düzeyini Artırıcı Uygulama Modellerinin ve Geliştirilmesi**” Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- \_\_\_\_\_. **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı: Öğrenme Ürünleri ve Eğitimi**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Tepecik, A. (2002). **Grafik Sanatlar: Tarih Tasarım Teknoloji**. Ankara: Detay Yayıncılık.
- TDK. (1998). **Türkçe Sözlük I-II**. Yeni Baskı. Ankara.
- TDK. (1992) **Türkçe Sözlük I-II**. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Yurdakul, İ. (2002). **Türkiye Cumhuriyetinin Temeli Kültürdür. Cilt II. Bölüm 3. Plastik Sanatlar / Grafik**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ünver, E. (2005). **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, E. (1993). “Sanatçı ve Sanat Eğitimsi Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Eğitiminde Uygulanan Yöntemler.” Yayınlanmış Doktora Tezi. (YÖK: 26012) Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüksel, R. (1993). “Güzel Sanatlar Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. (YÖK: 72348) Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.